

HEEMKUNDIGE PERIODIEK VOOR IZEGEM EN OMLIGGENDE

Ten Mandere

INHOUD

1	Inhoudstafel		1
2	Bestuur		2
3	Bezittingen, renten en rechten der heren van Izegem	R. Verholle	3
4	Plan van "t Hof 't Iseghem" te Roeselare		11
5	Plan van "t Laetschip van Iseghem" te Lichtervelde		12
6	Tekening van Z. Maria-Dominica (Julie Berlamont)	X.	13
7	Groten van bij ons : Julie Berlamont	A. Vandromme	14
8	Kaart van de kloosters door J. Berlamont gesticht in de XIXe eeuw	A. Vandromme	17
9	Geschiedenis van de Izegemse brandweer	R. Bekaert & A. Demeurisse	18
10	Foto's van Ed. Dierick en Ivo Devos.		25
11	Plan van Grote Markt 1826/1827	A. Vandromme	26
12	Grote Markt en bewoners in 1826/1827	J. Bourgeois	27
13	Straten van vroeger en nu : Grote Markt		29
14	Actueeltjes in beeld		30
15	Actueeltjes nr. 22 (503-530)	A. Vandromme	31
16	Vraag en antwoord	A. Vandromme	35
17	Foto : De heer Burgemeester Gustaaf Nyffels		37
18	Burgemeester Gustaaf Nyffels	R. Verholle	38
19	Snipperlingen nr. 4 (38-50)	A.V.	39

HOE WORD IK LID ?

GEWOON LID : 150 fr.

STEUNEND LID : 200 fr.

ERELID : 300 fr.

- Ofwel op Prk. 95.76 van de Bank van Roeselare met vermelding "voor Ten Mandere + jaargang".
- Ofwel op Prk. 4032.87, persoonlijke rekening van de heer A. Deprez, Marktstraat 32, met vermelding "voor Ten Mandere + jaargang".
- Ofwel gaat U persoonlijk betalen bij de heer A. Deprez, Bank van Roeselare, Marktstraat 32, Izegem.
- Ofwel betaalt U aan een van de leden van het bestuur.

ARCHIEF :

- Is ondergebracht in het stadhuis, Korenmarkt.
- Is open voor iedereen.
- De toegang wordt verleend na aanvraag op het secretariaat, stadhuis, op 1e verdieping, bureau 12, bij de heer André Demeurisse.

BIBLIOTHEEK :

- Is ondergebracht in het stedelijk stadhuis, Korenmarkt.
- Is gratis toegankelijk voor alle leden van Ten Mandere, op vertoon van hun lidmaatschapskaart van het lopende jaar.
- De boeken kunnen gratis in bruikleen ontvangen worden.
- De aanvraag dient gericht tot de heer André Demeurisse, stadhuis, 1e verdieping, bureau 12.

ALLE OUDE GESCHRIFTEN, BOEKEN, FOTO'S, KAARTEN e.a. BETREFFENDE IZEGEM worden steeds met dank aanvaard bij alle leden van het bestuur.

BESTUUR :

Voorzitter	RAFAEL VERHOLLE	Heyestraat 21	Tel. : 051/312.42
Ondervoorzitter	JOZEF BOURGEOIS	Marktstraat 29	Tel. : 051/304.73
Secretaris	ROBERT LEROY	Boomforeeststraat 51	Tel. : 051/310.56
Penningmeester	ALBERIC DEPREZ	Marktstraat 32	Tel. : 051/310.25
Archivaris	ANDRE DEMEURISSE	Baronielaan 45	Tel. : 051/322.04
Redactie	ANTOON VANDROMME	Blauwhuisstraat 54	Tel. : 051/331.35
Bestuurslid	ROGER BEKAERT	Sint-Crispijnstraat 37	Tel. : 051/334.99
Bestuurslid	LUC BILLIOUW	Korenmarkt 27	

Jaargang I	1961	uitgeput
Jaargang II	1962	150 fr.
Jaargang III	1963	150 fr.
Jaargang IV	1964	150 fr.
Jaargang V	1965	150 fr.
Jaargang VI	1966	uitgeput
Jaargang VII	1967	150 fr.
Jaargang VIII	1968	150 fr.
Jaargang IX	1969	150 fr.
Jaargang X	1970	150 fr.
Losse nummers		50 fr.

- Deze oude jaargangen kunnen besteld worden bij alle leden van het bestuur.
- Wanneer U 't nodige bedrag stort op Prk. 95.76 van de Bank van Roeselare (+ vermelding van de gewenste jaargang(en)), worden ze U met de post toegezonden.

BEZITTINGEN, RENTEN EN RECHTEN

der heren van Izegem ten jare 1502

In de "Tafel van Rapporten ende denombrementen van alle de Leenen, prochien ende Heerlyckeden, gehouden van het Princelyck Leen Hof van het oud casteel van Cortryck ende van de achterleenen, releverende immediatelyck van de voorseyde Leenen" (Rijksarchief Kortrijk), opgemaakt ten jaren 1502, komt eveneens het rapport voor van "Jan van Scoonevelde, bailliu ende ontfanghere van Jan van Stavele, heer van Yseghem", die op dit oogenblik in het buitenland verbleef, aangezien Jan van Schoonvelde verklaart dat dit rapport opgemaakt werd ". in den absen(tie) van mynen voornomden heere van Yseghem, dewelcken buten desen Landen van Vlaenderen es, naer myn besten weten".

Dit denombrement van de bezittingen, renten en rechten van Jan van Stavele vangt aan op de volgende wijze :

"Dit es de groote ende overgeven van de borchtgenootscepe ende heerscepe van Yseghem ende van Emelghem, met datter toebehoort, geheeten 't hof ende heerscip van Yseghem, dat mer Jan van Stavele, riddere, heere van Yseghem ende van Emelghem, houdende es in leene ende in manscepen van onsen harden, geduchten heere ende prinche den hertoghe Philips, eerthertoghe van Oostrycke, hertoghe van Bourgoignen, grave van Vlaenderen, van zynen hove ende casteele van Curtrycke".

I. Heerlijke renten.

Onder de heerlijke renten vinden wij vermeld :

1. Te Izegem :

penningrenten : "item zo behoort ten zelven leene ende heerscepe in heerlycken ervelycken renten XVIII Lb drie schelingen IX d. paris is t'sjaers".

korenrenten : "item in coorne renten III L een havot ende een halff pinte rogs ypermaete t'sjaers".

haverrenten : "item in even renten VIII rasieren ende twee havot t'sjaers streckende, ende heffende in de voorseyde prochie van yseghem".

kapoenrente : "item noch in dezelve prochie van Yseghem twee ende negentig cappoenen ende de twee deel van eenen cappoene ende een hoen t'sjaers".

2. Te Kachtem :

"item so heeft myn voorseyden heere in de prochie van Catthem in heerlycken ervelycken penninc renten twee scheelin VIII de par. t'sjaers, acht cappoenen ende vier hoenders t'sjaers".

3. Te Rumbekke :

"in de prochie van Rumbekke, ter cause van deesen voors^{en} Leene ende heerscepe in heerlycken ervelycken penninc renten VIII schellingen paris is t'sjaers".

4. Te Lichtervelde en Zwevezele :

"item zo heeft myn voors^{en} heere ter cause van zyn voors^e Leene ende heerscepe in de prochie van Lichtervelde ende Zwevezele een tiendeken van den ellevensten school, loopende ende heffende op diversche plekken van landen daer in liggende ende begrepen van oude tyden".

"item in heerlycken ervelycken penninc renten in de voorseyde prochien zesse ponden par. t'sjaers".

5. Te Emelgem :

“item zoo heeft myn voors^e heere ter cause van zynen voors^{en} leene ender heerscepe inde prochie van Emelghem in heerlycken ervelycken penninc renten drie ponden achttien schellingen drie pene parisis t’sjaers, XXIII cappoenen, twintich hoenderen ende een halff

“item hondert achte ende tsechtich rasieren ende een pinte evene t’sjaers . . .

“item een thiendecken van den ellevensten schoof streckende in de zelve prochie, geheeten de nieuwe thiende, op diversche plecken van lande daer in ligghende”.

Verder wordt ook melding gemaakt van het bedrag dat bij wandelkoop of doodkoop van de cijnsgronden te betalen valt :

“ . . . op dewelcke voors^e renten in de prochien boven gheuoemt streckende zyn op diversche gronden van erven gehouden van den voornomden leene ender heerscepe van yseghem

van welcken gronden als men vercoopt oft anders vertiert

zo heb ic XVIII groote van elcken pond groote van dat gelt ende ter doot dobbele rente van dootcoope

uytgeleyt van de eeve rente, daar of zoo heb ic XII pen. par. van elcken rasiere van dootcoope zonder meer.”

II. Heerlijke rechten.

Onder de heerlijke rechten vinden wij er naast de meer algemene betreffende baljuw, schepenen, justitie, enz. ook meer bijzondere, eigen aan de verschillende bezittingen.

1. Algemene rechten :

Baljuw en dienaars :

“item zo vermach myn voors^{en} Heere ter cause van desen voors^{en} Leene ende heerscepe te stellen by commissien eenen stede houdere, sergeanten ende dienaers, daer ende alzoo t’behoort”

Schepenbanken :

“item zoo behoort te deesen voors^{en} leene ende heerscepe twee vulle banken elc van zeven schepenen, d’eeene in Yseghem en d’ander in Lichtervelde, dewelcke wet van Lichtervelde gaet ten hoofde als ’t noot zy voor de mannen ende schepenen van Yseghem voorseyt”

Justitie, tol, vond, bastaard- en stragiersgoed, enz.

“item zoo behoort te deesen voors^{en} leene ende heerscepe ende vermach hooghe justitie, middele ende nedere, tol, vondt, bastaerde- ende stragiersgoet, de boeten van drie ponden parisis ende daer ondere, ende voort al sulcke boeten als de leenrechten aengaet naar de costume vander castellerie van Curtrycke, confiscatie ende verbeurte van goeden”

Waarheden :

“item vermach deuringhe waerheden te houden ende te berichtene alle jaeren met mannen ende met schepenen van den voornoemden heerscepe, die men gecoustumeert es te houdene ten drien plecken, te wetene te Yseghem, te Lichtervelde ende in t’hoff te Nieukerke neffens Roese-laere . . .

te welcken voors^e plecken alle mannen, laten ende onderzaten voor den voorn. heerscepe zyn gehouden te comene naer den inhoudene van den kerckgebode, wel verstaende dat de bailliu in de voornoemde plecken vermach de voors^e waerheden te houdene jaerlycx in elcke plecke zonderlinge op haer zelve te zynen aysemente ende ooc p’ticulier ende fait waerheden t’allen tyden dat behoeft ende van noode zy.”

Keur en wezerij :

“item vermach halfmaertse cuere ende weserie ende voort al sulcke andere rechten, vryheden ende heerlicheden als der hoogere justitie behoort.”

2. Bijzondere rechten :

Maalrecht :

“item zo behoort ende staet op dit voornomde heerscip in de voors^e prochie eene wintmuelene, daer myns heeren laten van Yseghem gehouden ende gecoustumeert syn van malene”

In het Register van de XXe Penning, 1571, vinden wij vermeld :

“Roygier Lafaut pacht jehghens mynen Heere van Yseghem een behuude hofstede bewaelt ende bewaert metten lande groot ontrent twee bundere midtsgaeders eenen cooren muelen daer mede gaende, staende up de westzyde van der maert van Yseghem zoo men naer Rousselaere gaet, voor de somme van 3 C 60 Lb par t'sjaers . . .”

Dit was de banmolen van de heer van Izegem, later genoemd Brabants molen en gelegen op de hoek van de Nederweg en de Molenkouter. In het denombrement van 1502 is niet uitdrukkelijk sprake van de Beursmeulen (de later Bosmolen) maar uit hetzelfde register van 1571 blijkt dat ook deze molen eigendom was van de heer van Izegem. We lezen daarin immers :

“Roygaer van der Hamme pacht jehghens myn Heer van Yseghem den Buersmuelene met thuuskin voor een hondert vijftich Lb par t'sjaers . . .”.

Ook te Emelgem had de heer van Izegem een banmolen. “Item zo heeft myn voors^e heere ingde zelve prochie eenen wintmuelene daer de laten vander voors^e prochie gehouden ende gecoustumeert zyn te malene, ende by alzoo dat de voors^e muelene te niete ginghe by mesciene oft anderzins, zoo vermach myn voors^e heere den wint ende andere muelene te doen stellen, een oft meer ter zelve plaetsen oft elders op zyn voornoonden heerscip daer 't hem belieft.

Halle :

“item noch zoo behoort te deesen voors^{en} heerscepe ende leene een plecke van erven daer een halle opstaet ende andere diversche huizingen, die men jaerlycx verpacht diversche personen . . .”.

In het hogergenoemd register van 1571 lezen wij :

“Jan van der Mander huert jehghens mynen Heere van Yseghem de lynwaethalle voor 522 Lb . . .”

terwijl daarin eveneens sprake is van een vleeshuis :

“Jan Amys huert jehghens mynen Heere van Yseghem tvleeschhuis metten vervalle voor een hondert 69 Lb par . . .”.

Markt :

“ . . . op dewelcke plecke men gecoustumeert es te houdene een wekemaerct alle zaterdage, van alle manieren van coopmanscepen ende goede, daer comende te coope, daer of myn voors^{en} heere zyn rechten ontfangt van der cramerien ende anders zoo t' behoort . . .”

Visvervoer- en verkoop :

“item zo behoort te deesen voors^e leene ende heerscepe den trec ende recht van alle maniere van vissche, comende vander zee ende lydende op dit voors^e heerschip te paerde oft te wagene omme den oorboor, theeren ende slyten van myn voors^e heere ende zynen huisgezinne ende om zyne wet zeecoop den coopman gemaent op zynen eedt oft dat noot zy, ende waert zoo dat die coopman of vischvorere dat weder zeggende waren ende alzoo niet doen en wilden, soo mach myn voors^e heere doen nemen by zynen officiers alzoo vele als voors^t es ende by zynder wet doen pryzen ende dien prys betalen zonder meer . . .”

“item voort zoo heeft myn voors^{en} heere van elcken vischwagene comende geladen van der zee lydende op dit voors^e heerschip twee schellingen parisis . . .”

“item voor elcken wagene met haringhen gelaeden voor elc paert drie haringhen . . .”

Bruggeld :

“item der cooplieden paerden comende van eeniger maerct zyn schuldich van brugghegelde voor elc paert twee pene parisis.

“item voor alle andere paerden, geladen gaende ende commende te wagene oft anders, voor elcken paerde een pene par.

“item insgelycx van coyen, vander maerct commende, van elcker coe een pene par.

“item van alle schapen, zwynen ende gansen vander maerct commende, van elc zonderlinghe een hallinc.

Hiervoor moet de heer van Izegem echter de bruggen onderhouden

“dies zo es myn voor^e heere gehouden de twee bruggen, daer men voors^e tol ende brugghegelt betaelt ende ontfanct, te houdene ende te onderhoudene te zynen costen ende lasten”.

De opbrengst van dit bruggeld zal wel niet zo heel groot geweest zijn, want wij zien dat in 1571 "Heinderic van den Bussche dienaere heeft in pachte van myn heere van Yseghem den tol ende duecht midts ghebruck van een huus voor 18 Lb 12 sch. par. t'sjaers."

Waranden :

"item zoo behoren te deesen voors^{en} heerscepe twee vrye waranden, d'eene in Yseghem ende d'andere in Emelghem."

Waar deze warande te Izegem gelegen was, hebben wij nog niet kunnen achterhalen. Te Emelgem had men de Grootte en de Cleene Warande. De grote warande was gelegen in de ruimte tussen de huidige Warandestraat, het Emelgemsplein en de Ingelmunstersestraat.

Visserij en vogelvangst :

"item zo behoort te deesen voors^{en} leene ende heerscepe vrye visscherye in de stroom van den Mandere, gaende ende streckende van de heerscepe van Ingelmunster totten heerscepe van den borggrafscepe van Rousselaere, in welcken voors^{en} stroom ende andere rivieren, beken ende waterloopen op dit voors^e heerscip ende vermach hiltgeweeren te doen slaene ende stellen t'allen tyde als 't hem oft zyn officiers goetdunct . . ."

Deze visserij was in 1571 verhuurd aan dezelfde Heinderic van den Bussche, die het bruggeld in huur had, tegen de som van 6 Lb parisis per jaar.

". . . ende insgelycx de vrye vogelrie al dit voornoomde heerscip deure . . .".

Schouwing van Mandel en straten :

"item vermach de scouwinghe van de straeten ende wegen naer de costume ende schouwen van den Mandere alzo verre als boven verclaert es . . .".

Op dit heerschip wegen anderzijds de volgende lasten :

"staende dit voors^{en} leen, heerscip ende borghenootscip ter trouwen ende te waerheden mynen voorn. geduchten heere ende prinche ende t'eenen vullen relieve van thien ponden parisis als 't verandert by sterfenissen ende als ment verandert oft verthiert by coope gelyc relief, tiende penninc ende t'elcken veranderne camerlinggelt alzo 't behoort, ende gelt dit voors^e leen ende heerscip jaerlycx metten edelen sevene schellingen parisis in transpoort . . ."

"item dit voors^e leen ende heerscip staet belast met XXV ponden grooten t'sjaers, die myn heere van der Gracht daer jaerlycx op heft, te lossene met den pennick twintich."

Zegel van 't hof van Izegem
in de XVIIIe eeuw.
Legende : COMTE DE LA COUR D'ISENGIEN

III. Bezittingen van de heren van Izegem

Met bezittingen van de heren van Izegem bedoelen wij hier goederen, waarop zij feodale rechten konden doen gelden.

Uit het geciteerd denombrement der goederen van Jan van Stavele, van 28 april 1702; blijkt dat de heren van Izegem op dit tijdstip bezittingen hadden te Izegem en op 12 andere parochies, dit voor wat betreft de lenen, die afhankelijk waren van het leenhof van Kortrijk. Van de lenen, die afhankelijk waren van andere leenhoven en die eveneens aan de heren van Izegem toebehoorden, is ons momenteel alleen het Hof van Yseghem te Roeselare bekend, dat afhankelijk was van het Leenhof van Wijnendale en op zijn beurt eveneens 28 achterlenen telde.

In die bezittingen zijn ten andere voortdurend wijzigingen ingetreden, want op een zeker ogenblik vinden wij ook achterlenen van de heren van Izegem op de parochies Ledegem, Oekene, Pittem, Moorseele, enz., die dan later weer niet meer tot Izegem behoorden.

1. Het Leenhof te Izegem

Toen Roegaer van Yseghem in 1365 heer van Izegem was, besloeg het leenhof te Izegem “de stede ende XXVI B.”, dit volgens L. Gilliodts-Van Severen in zijn “Coutme de la ville et châtelanie de Courtrai” - Brussel 1905.

Deze oppervlakte was nog steeds dezelfde gebleven in 1502 want in het denombrement van dit jaar zegt men : “wesende dit voors^e leen ende borghenootscap in ervachtigheden onder land, meers, water ende busch XXVI bunder lettelt min oft meer . . .”

Zoals bekend lagen deze allodiale bezittingen, op enkele percelen na, hoofdzakelijk in de vierhoek gevormd door de Mandel, de Pastoriebeek, de Gentsestraat, de Kruisstraat en verder een rechte lijn van uit laatstgenoemde straat noordwaarts opnieuw tot aan de Mandel. Het eigenlijke hof van Izegem lag op de zuidkant van de Mandel, daaromtrent op het huidige Baertshof. Sanderus noemde het “het Oud Casteel”, een naam die we slechts bij hem aantreffen. Elders is het overal “de Vrye Brauwerij”.

2. Achterlenen te Izegem

Tot onze verwondering komt in de opsomming van de achterlenen op het grondgebied van Izegem niet het leen en heerschap het Berlegemse voor, dat nochtans in 1502 zeer waarschijnlijk tot het leenhof van Izegem moet behoord hebben, aangezien het in 1583 ermede verenigd werd, toen Filips II de heerlijkheid van Izegem verhief tot graafschap. We laten het dan ook onbesproken.

Wapen van de graaf de Thiennes van Rumbeke, laatste bezitter van “t Hof van Izegem”

In 1502 zijn de bezittingen van Jan van Stavele “ligghende ende streckende in diversche prochien, te wetene in Yseghem, Emelghem, Caethem, Ingelmunstere, Lendeledede, Rumbeke, Roeselaere, Nieu-kercke, Hoochlede, Thourout, Lichtervelde, Zwevezele ende in Colscamp . . .”.

Deze bezittingen omvatten het Leenhof te Izegem en een reeks achterlenen op Izegem en de voormelde parochies : “Item zoo zyn gehouden in leene ende mascepe van den voors^e hove ende heerscepe van Yseghem eenen zestich manscepen, die meersen ende mindren mogen . . .”.

a. Het Leen te Buers

In 1502 was dit leen in tweeën verdeeld : het noorderdeel ervan werd gehouden door Jacob van Zuudt en het zuiderdeel door Adriaan van Bezyden.

1. Het noorderdeel staat als volgt beschreven : "een leen wesende trechte derde van den leene te Buers, groot 2 B 18 C". Het was gehouden van Jacob van Zuudt en was liggende "noort van den Buersmeulene, aen de oostzyde van den heerscepe van Stuerenambacht ende naest daeraen begrepen 't straetkin dat loopt van Jane Pettins ten voors^{en} buersmuelene waert totten halven dycke, ende an de zuutzyde van Jan Denis lande, ende naest ende aen de westzyde vander stede van Pieter Spycyckin ende ooc van Seigs van Yseghems lande, ende aen de noortzyde van Wouter Loots neffens Adriaen van Bezyden leene, daer in begrepen stedekin dat Ollivier de Deckere de maecken tot over de gracht in 't groot stick XXIII roeden neffens de voors^e stedekin, alzo gaende lanx der gracht tusschen beede de straeten".

2. Het zuiderdeel was "een leen wesende het rechte tweede deel van den leene te Buers, groot 5 B 12 C,". Het was gehouden door Adriaen van Bezyden en liggende "op de zuutzyde van Jacob van Zuuds leen, op de westzyde van de heerstraete ten Haelewynschen, op de oostzyde van de heerstraete van Stuerenambacht . . . enz."

b. Het leen ende heerschip Sammans

Dit vinden wij vermeld onder vier verschillende houders : het eigenlijke heerschip, twee spleten van Sammans en nog een stede Sammans.

1. Het Leen en Heerschip Sammans

Jan Bouckaert is houdende een leen, dat "es genaemt 't Leen ende heerscip Sammans ende es groot in ervachtigheden twee bundere lettelt min oft meer, liggende in de prochie van Yseghem zuutwest an 't kerckhof, te wetene eene behuuse hofstede genaemt Sammans, metten huusen ende cateilen daer toe behoorende metten walgrachten singhelen met een meerschelkin op de noortzyde bachten willem andries huuse metten begaerde neffens op de westzyde vanden voors^e kerckhove ende metten sticke voor 't hof op de westzyde vanden kerkestraetkine . . ."

Dit leen mag een baljuw stellen en kan verder beroep doen op de wet van Izegem.

2. Twee spleten van het Leen Sammans

Jan de Herdt houdt een leen, groot omtrent 4 C erve, zijnde een "splete van den Leene Saumons (sic)" en gelegen in "den Coutere wylen eer toebehoorende Karel Andries" op de noordzijde "van de heerstraete van Yseghem naer Rousselaere" en op de westzijde "van de Dreven". Bedoeld wordt de Kruisdreef of Kruisstraat.

Een ander leen, wezende eveneens een splete van het leen Sammans, wordt gehouden door Pieter van Gheluwe en is gelegen aan de westzijde van "myn Heere van Yseghem buussche" en aan de oostzijde van "den leene dat Hendric de Cryssche houdende was in leene van 't cappitele van Ryssele".

3. Een stede geheten Sammans

Deze was gehouden door Jan de Cryssche en besloeg een oppervlakte van vier bunder.

c. Het Leen Ter Elst

Jan van Schoonevelde fs is Robrechts houdt "een leen liggende binder prochie van Yseghem genaemt 'tgoet ter elst groot onder landt, bosch, water, meersch, winnende en omwinnende acht bunder lettelt min oft meer . . ." Dit leen "vermach eenen wintmuelene alzo dat bliken magh byder plaetsen ende Walle daer se van ouden tyden opgestaen heeft . . ." Het gaat hier om de later Hondekensmolen.

Dit leen vermag eveneens een baljuw "ende als't noot es zoo ontleend men de wet van mynen voorn. heere van Yseghem". Het heeft ook nog een achterleen, een bunder meers, gelegen op de Mandel aan de westzijde van de meers van heer van Izegem en gehouden door Pieter Spize.

Verder treffen wij nog een reeks minder belangrijke lenen aan, o.m.

het leen Ten Broele, gehouden door Jan Bouckaert.

het leen Den broel, gehouden door Jan de Cryssche

het leen van Jan de Herdt, dat strekte van de Nederweg tot aan de Mandel
het leen van Joos van Coolge
het leen van Wouter Tuurloot
het leen van Jan de Foort
het leen van Joos van Straete
het leen van Wouter de Buusschere
Ketelaers leen, gehouden door Pieter van Hulbussche

Een merkwaardigheid is nog het leen dat gehouden wordt door Pieter Bouckaert fs Jans "d'welcke es een wech gaende deur de conyn haeghe straete streckende duer 't lange stick ande zuutzyde vanden langhe sticke, groot een hondert landts omme den voorsⁿ pieter bouckaert zynen hoirs ende naercommers te mogen varen ende keeren met alle manieren van beesten coyen peerden schapen zwynen ende andere beesten, metgaders waghene het zy oustwagenen oft andere te zynen landen wel verstaende dat niemant te deese voorse weghe varen en zal dan de voors^e pieter ende zyne naercommers, zonder den consent van mynen voornomden heere van yseghem dies zoo es de voors^e pieter gehouden te bevriente zyn voors^{en} wech op 't langhe stick te zynen coste, ende es myn voors^e leen belast omme te bringhene mynen voornomden heere van yseghem in zyn handt onsen vrouwendaghe te Lichtmesse een wassen keerse wegende een half vierendeel ponts voor d'uytgaende van de processie in de kercke van yseghem oft in zyne absencie zyne stede houdere eeuwelycke ender ervelycke duerende".

3. Achterlenen te Emelgem

In totaal treffen wij te Emelgem 35 lenen aan. We stippen er enkele van aan, die belangrijk zijn voor de toponimie van deze parochie.

- Vijf lenen worden gehouden door "Ingelbert van Cleven, grave van Nevers, heere van den lande van Ingelmunstere en van Viven ende datter toe behoort . . ."
Vier dezer lenen dragen een naam : 't Hof t'Emelghem, Nieukercke, 't Leen ter Laere en 't Visschersleen ofte Pruedins goet.
- Andere benoemde lenen zijn : de Bellemeersch, langs de Mandel tegen de grens van Ingelmunster, 't Gavergoedt, 't Leen te Craps, de Vissaushut en Sockelins hofstede. Van deze laatste wordt gezegd dat zij lag "over beede de zyden van het straetkin dat strect van den emelghem velde te hardoye, palende metten noort ande parochie van hardoye ende metten zuutzyde an 't emelghem velt".
- Verder treffen wij nog een leen gelegen aan de oostzijde van de Reeperstraete; een ander dat toebehoort aan Jan de Reepere ligt op de westzijde "van den velde ende es velt ende vivers". Een ander ligt tussen de Vissaushut en het Veld aan de zuidoostkant van "den Brumbercruce". Tenslotte is er nog een dat met de zuidkant komt tot op het Wissauselstraetken.

4. Achterlenen van andere parochies

Te Lichtervelde treffen wij allereerst een leen aan genaamd "Glorie van den Boomgaerde", dat naar alle waarschijnlijkheid het later Laatschip van Izegem te Lichtervelde is. Het was gehouden door Jacob van Heule, ridder, heer van Lichtervelde, en had een eigen baljuw en praterie met de schepenen van Izegem. We zagen nochtans dat Jan van Stavele recht had op een volle schepenbank te Lichtervelde. Mogelijks maakte hij van dit recht geen gebruik.

Nog te Lichtervelde vinden wij een leen genaamd "te Nieuwenhove" te voren "t Goed te Willaerts" en daarnaast nog twee andere lenen, waarvan een geheten wordt "het Leen in de Woestine."

Te Koolskamp wordt een leen vermeld "zynde eene thiende bestaende in dry thienden genaemt de Kerckthiende, de Nieuwlanthiende ende de Noortwinckelthiende". Deze zijn gehouden door Jan Hendricx "steenwaerdere van 's Graven steen te Gent."

Te Oostnieuwkerke een leen, heten 't Roest leen en een ander genaamd 't Hof te Nieuwkerke met baljuw en volle schepenbank.

Te Zwevezele een leen genaamd "Ten Joomeester" en een tweede, geheten "Ten Job", gehouden door Fielips Wielant, heer van Landegem.

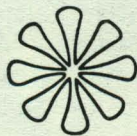
Verder vonden wij nog een leen te Hooglede, twee te Kachtem.

5. 't Hof te Izegen in Roeselare.

De heerlijkheid van het hof te Izegen ('t Hof t'yseghem) in Roeselare behoorde aan de heren van Izegem doch was leenrechterlijk afhankelijk van het Leenhof van Wijnendale. Zij strekte zich uit in de parochies van Roeselare, Rumbeke, Ledegem, Moorslede, Oekene, Moorsele en Oostnieuwkerke. Van deze heerlijkheid werden 29 achterlenen gehouden.

De heer van Izegem had er het recht een baljuw en een volle schepenbank aan te stellen. Hij beschikte eveneens over hogere, middelbare en lagere justitie. De vierschaar zetelde in het "Steen van den Hove t'Yseghem" binnen het schependom of eigenlijke stad van Roeselare, die over haar grondgebied vrije doorgang moest verlenen aan de ambtenaren van het Hof te Izegem.

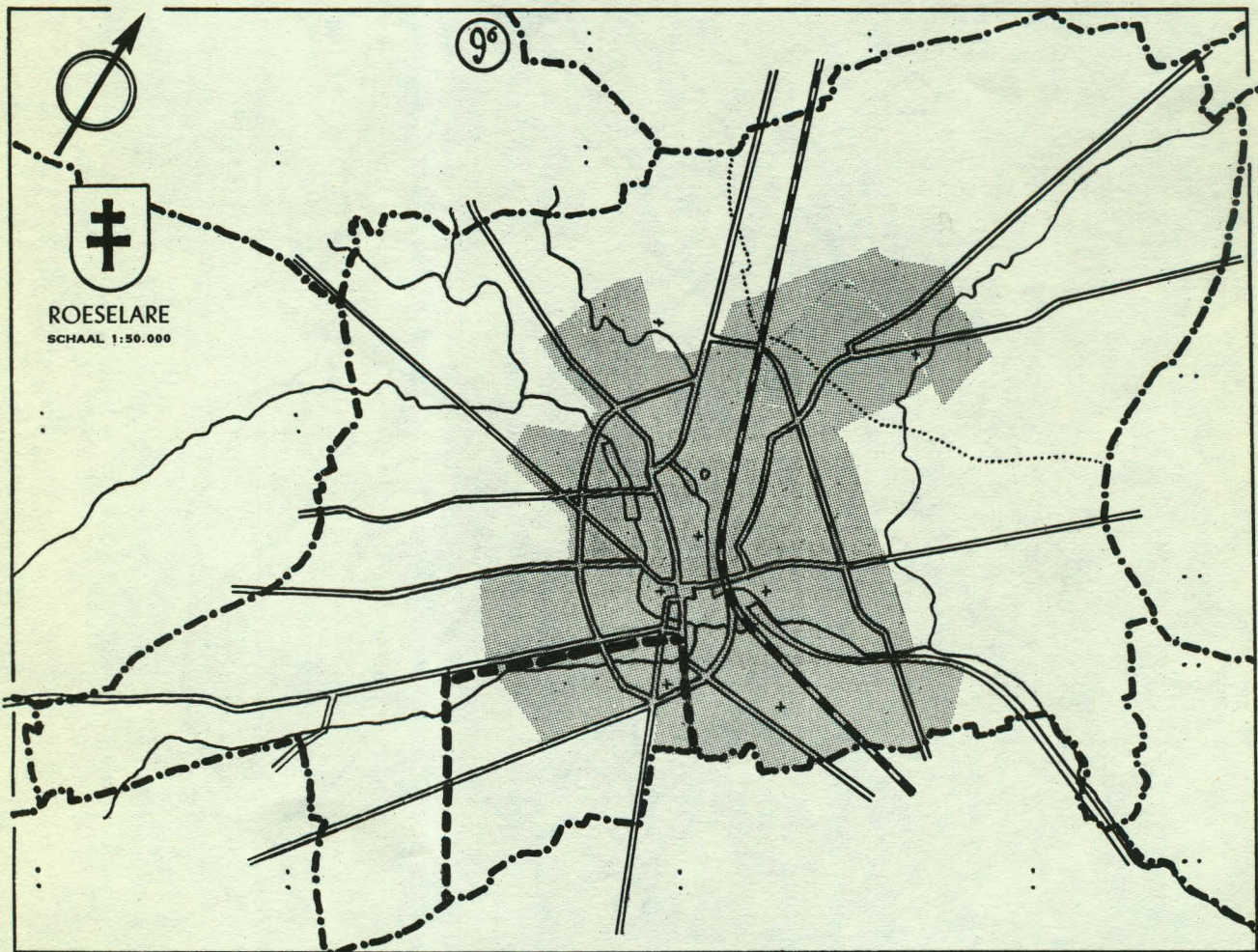
Ten jaren 1631 kwam het Hof t'Yseghem in het bezit van de Heer van Rumbeke, Thomas de Thiennes, gezegd van Lombise, ridder, baron van Eukelom, heer van Kaster, Rumbeke, enz. en werd, volgens Gilliodts in zijn Coutume van Wynendaele, bl 86, in 1649 met de heerlijkheid van Rumbeke versmolten bij besluit van Koning Filips IV.

BIJKOMENDE NOTEN

Uit "TOPONYMIE VAN ROESELARE" door Désiré Denijs. Dr. Germ. Phil. - 1952. Roeselare p. 27-28.

DE HEERLIJKHEID VAN HET HOF TE IZEGEM, eigendom van de Heren van Izegem, was afhankelijk van het leenhof en kasteel van Wijnendale, en had in 1776 een totale uitgestrektheid van 2868 gemeten of 956 bunder (± 1304 ha), waarvan 780 gemeten (± 355 ha) te Roeselare, en 1647 (± 749 ha) onder Rumbeke lagen; verder bezat zij enclaven te Oekene, Moorsele, Ledegem, Moorslede en Oostnieuwkerke. Te Roeselare lag zij "suijt, west ende ten deele noordt west vande Stede (= Schependom) van rousselaere". Het foncier, te Roeselare gelegen, besloeg, met neerhof en mote ("Tumulus"), 126 en een half gemeten 13 roeden ($\pm 57,5$ ha).

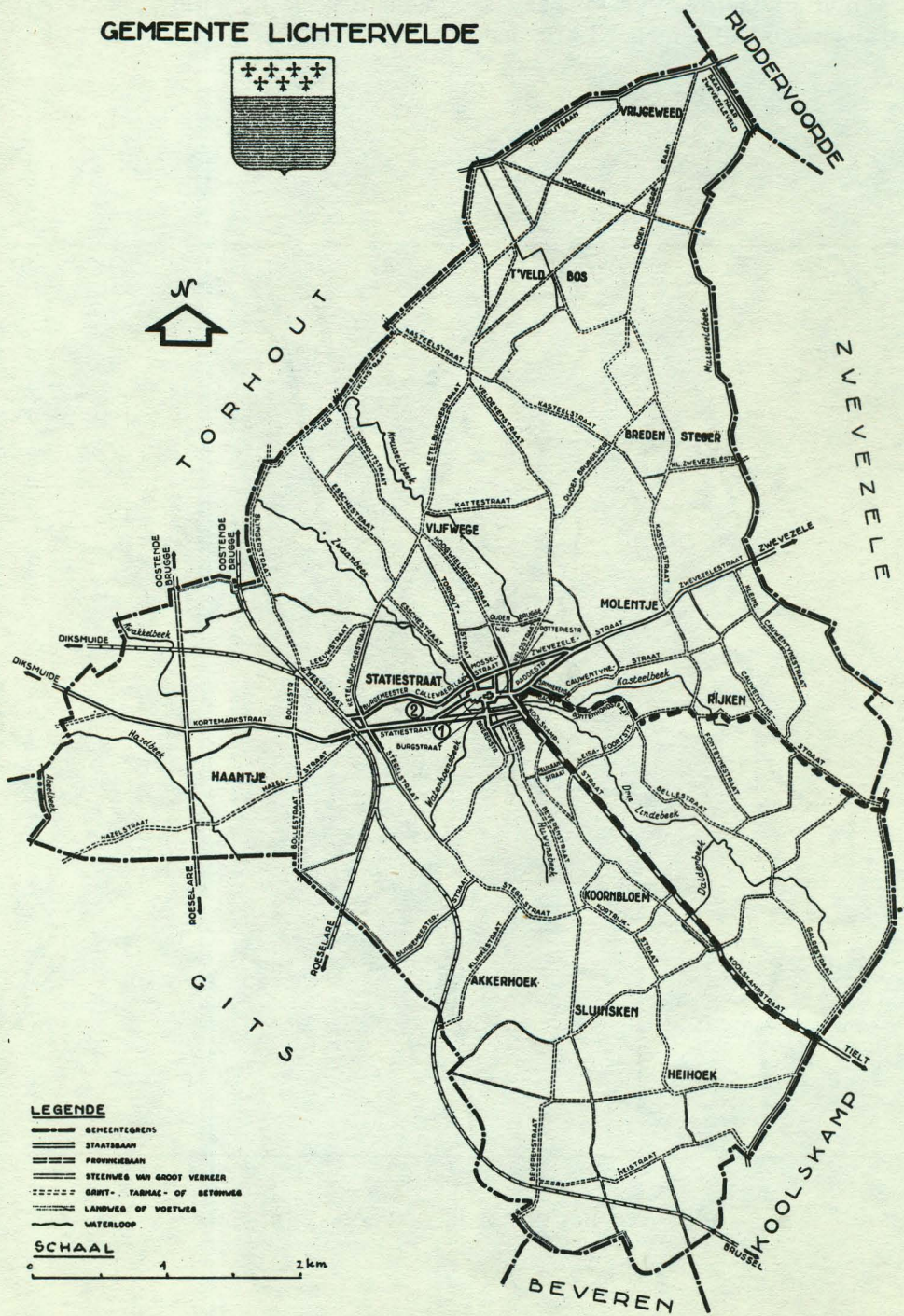
De plaats van HET HOF TE IZEGEM in de stad Roeselare.

BIJKOMENDE NOTEN

HET LAATSCHIP VAN ISEGHEM TE LICHTERVELDE.

Deze heerlijkheid was gelegen op de wijk GROENENDALE, een wijk die vandaag de dag nog zo heet. Ze werd begrensd door de steenweg van Lichtervelde naar Koolskamp op de Z-W-zijde en de Bontenhondstraat op de wijk RIJKENHOEK in 't noorden. Deze laatste straat liep van Lichtervelde naar Zwevezele langs de Meiboom. Groenendale lag dus van de herberg "De Voerman" naar Zwevezele toe op de oostkant van de gemeente.

Er lag ook grond van deze heerlijkheid van Iseghem op grondgebied van Koolskamp.

**Zuster MARIA - DOMINICA
BERLAMONT**

"1799 - 1871"

EEN IZEGEMSE KLOOSTERZUSTER
STICHTERES VAN 14 KLOOSTERS

GROTEN VAN BIJ ONS

Julie Berlamont (1799-1871)

Van jaren her is Izegem steeds bekend geweest om zijn lijnwaad. Eeuwen terug kwamen de Gentenaars onze lijnwaadhalle in brand steken (1) om onze bloeiende lakenverkoop te verijdelen. In 1589 werd de halle door de met de Izegemnaren meevoelende heer Jan van Stavele opnieuw gebouwd. Maar in 1643 waren de Gentenaars daar opnieuw om alles in as te leggen. Nadien bleef het nog enkele decenia puin om nadien in 't volledig niet te vervallen.

In de XVIIIe eeuw was Izegem voor zogoed als ontvolkt. Pest, voortdurende oorlogen en onlusten hadden van Izegem een dode stede gemaakt. Ook de eens zo bloeiende lakennijverheid was als 't ware verdwenen.

Doch in 1801 bouwde heer Louis BERLAMONT een lakenfabriek op het einde van de Brugstraat, dicht bij de wal. Daar vervaardigde men meest een soort laken k o t i n g genaamd, die ver en bij bekend werd. Verder weefde men er laken en katoenen stoffen. Na korte tijd werkten er een honderdtal werklieden bij de heer Berlamont, die alle een flink loon verdienden. De beste werkers wonnen tot 14 guldens per week. Voor die tijd was dat een hoog loon. Ook konden kinderen van zeven, acht jaar (2) van vijf tot zeven stuivers daags verdienen. Na 1812 kwam de fabriek op haar volle bloei wanneer ook wol gesponnen werd. Toen werkten er meer dan tweehonderd werklieden waaronder verschillende Gentenaars. Deze fabriek bleef bestaan tot in 1827.

GEBOORTE EN JEUGD.

De familie Louis Berlamont - Maria Vincke telde tien kinderen : drie jongens en zeven meisjes. De oudste van deze kinderrij was een dochter die geboren werd onder de Franse revolutie, op donderdag 14 maart 1799 (3) en ergens op een hofstede bij 't H. Doopsel de namen ontving : JULIE, GUDULA, BLANCA. Wanneer ze de gewenste ouderdom bereikt had, deed ze haar eerste communie in de kerk van O.L. Vrouw ter Ruste te Emelgem. Daarna trad ze in 't pensonaat bij de Damen van Roesbrugge te Ieper. Ze groeide op als een flinke juffrouw en wat heel uitzonderlijk was voor deze periode, was het feit dat ze tot haar zeventiende jaar naar school mocht gaan. Dit typeert ook de welstand van het gezin L. Berlamont - Vincke. Na haar studies werd haar de leiding van de fabriek in handen gegeven. Zij was buitengewoon minzaam in haar omgang met de armen en gaf blijk van grote liefdadigheid. Om deze en andere redenen werd zij dan ook door 't werkvolk buitengewoon geëerd en geacht. Haar invloed was buitengewoon groot en er heerste een beste orde onder de werklieden. Haar sterk uitgesproken voorbeeld stichtte in grote mate het personeel.

VAN NOVICE TOT ABDIS.

Op 13 januari 1825 klopte zij te Brugge aan de kloosterpoort van de Arme Clarissen aan. Ze was half dood van koude en uitputting door de nachtelijke tocht van Izegem naar Brugge. Voerman Windels had haar door 't barre weer in een personenkoets naar 't klooster gevoerd. Ze werd als novice aangenomen. Eens zou ze de grote abdis worden van hetzelfde klooster bij de Katelijnepoort (4). Nog vijf andere zusters van Julie zouden ook het kloosterleven als hun levenstaat kiezen : drie werden immers ook zuster bij de Arme Clarissen, één werd zuster in St. Jans-Hospitaal te Brugge en 'n ander werd zuster van Liefde. Eén van haar zusters Arme-Clarissen zou in Kortrijk zelfs abdis worden verkozen.

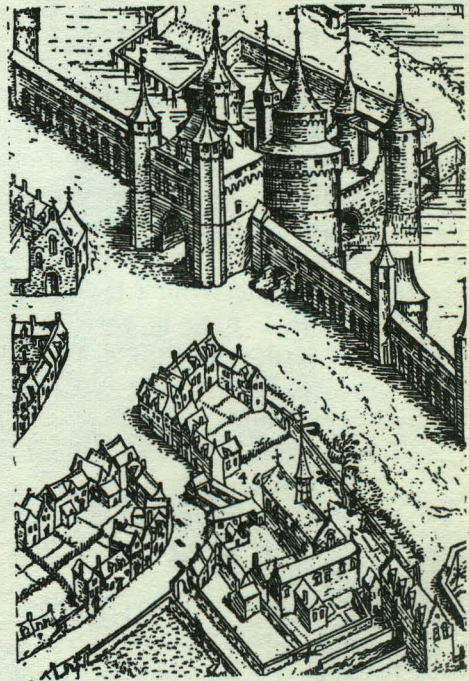
Daags na haar kleding viel Julie zwaar ziek en bleef ruim anderhalve maand bedlegerig. Pas hersteld viel ze weer ernstig ziek, zodanig dat haar oversten en medezusters zich de vraag stelden of een kloosterzuster met zo'n tere en wankele gezondheid wel voor zo'n roeping geschikt zou zijn. Men dacht er ernstig over na om haar terug naar huis te sturen.

De E.P. Boon, (5), s.j. en vertrouwensman van de zusters werd geraadpleegd en deze vond het zeer spijtig dat zo'n novice zou worden heengestuurd. Van hem zijn de profetische woorden: "Cette novice est un trésor que Dieu vous avez envoyé; Il s'en servira plus tard, pour faire des grandes choses".

Op de dag van haar professie, die ze zo lang en vurig had voorbereid brak ze haar arm. Voor kloosternaam koos ze MARIE-DOMINIQUE. Om haar flinke ontwikkeling werd ze als secretaresse van Moeder-Abdis aangesteld en in 1829 werd haar de zware taak van novice-meesteres opgelegd.

Na de dood van de 84-jarige abdis Willaert en na een kort interregnum van abdis Benedicta Desmet werd zuster Marie-Dominique op 8.2.1831 tot grote vreugde van gans de gemeenschap tot abdis verkozen.

Deze Izegemse figuur zou 40 jaar deze zware taak blijven uitoefenen.

Het klooster der Armen Claren bij de Katelijnepoort. Fragment uit Marces Gerards' plan van Brugge.

HAAR STICHTINGEN.

Eén klooster ordenen en besturen valt voor een vrouw beslist reeds zwaar, maar het wordt er niet lichter bij wanneer deze dan grote dromen koestert en uitwerkt. Pater Boon had gezegd: "... Il s'en servira ... pour faire des grandes choses." en werkelijk ze verrichtte grote dingen. Met de organisatiegeest haar van in haar jeugd reeds eigen, voorzag ze geregeld nieuwe stichtingen en voltrok ze in de korst mogelijke tijd. Zo zijn er 14 stichtingen op haar naam gekend in België, Engeland en Frankrijk samen.

1. St. Anna	Antwerpen	16.09.1834
2. Stal van Bethalem	Lier	02.02.1836
3. O.L.Vr. Onbevlekt Ontvangen	Doornik	26.07.1837
4. H. Jozef	Leuven	01.03.1838
5. 't Kind Jezus	Ieper	11.05.1840
6. Onbevleete Ontvangenis	Nijvel (wederoprichting) (6)	08.09.1841
7. H. Franciscus van Assisi	Kortrijk	12.07.1842
8. H. Clara	Brussel	07.09.1843
9. Portioncula	Braddesley Clinton (Eng)	22.08.1850

10. H. Hart van Jezus	Beaumont	09.10.1854
11. H. Hart van Jezus	Londen (Eng)	29.09.1857
12. H. Coleta	Oostende	03.06.1862
13. 't Onbevlekt Hert van Maria	Manchester (Eng)	16.07.1863
14. H. Jozef	York (Eng)	07.08.1865
15. H. Drievuldigheid	Lille (Frankrijk)	24.02.1866

Uitgeput door 't vele werk en sterk geslagen door de tegenslag (7) overleed ze in 't klein klooster van de Arme-Clarissen binnen Brugge in de ouderdom van 73 jaar.

Het was donderdag 31 augustus 1871, 4 u. 30 in de morgen.

Daar het nu juist een eeuw geleden is dat deze grote Izegemnaarster naar de Heer ging is 't zeker passend dat we voor deze grote stichteres een heel bijzonder woordje voorbehouden hebben. Als kloosterzuster is ze zeker binnen de muren van haar vaderstad zo goed als vergeten, maar in de geschriften van de Arme-Clarissen blijft haar naam eeuwig klank genieten. De woorden van Pater Boon gingen met haar toch in vervulling : "Cette novice est un trésor que Dieu vous avez envoyé; Il s'en servira plus tard, pour faire des grandes choses."

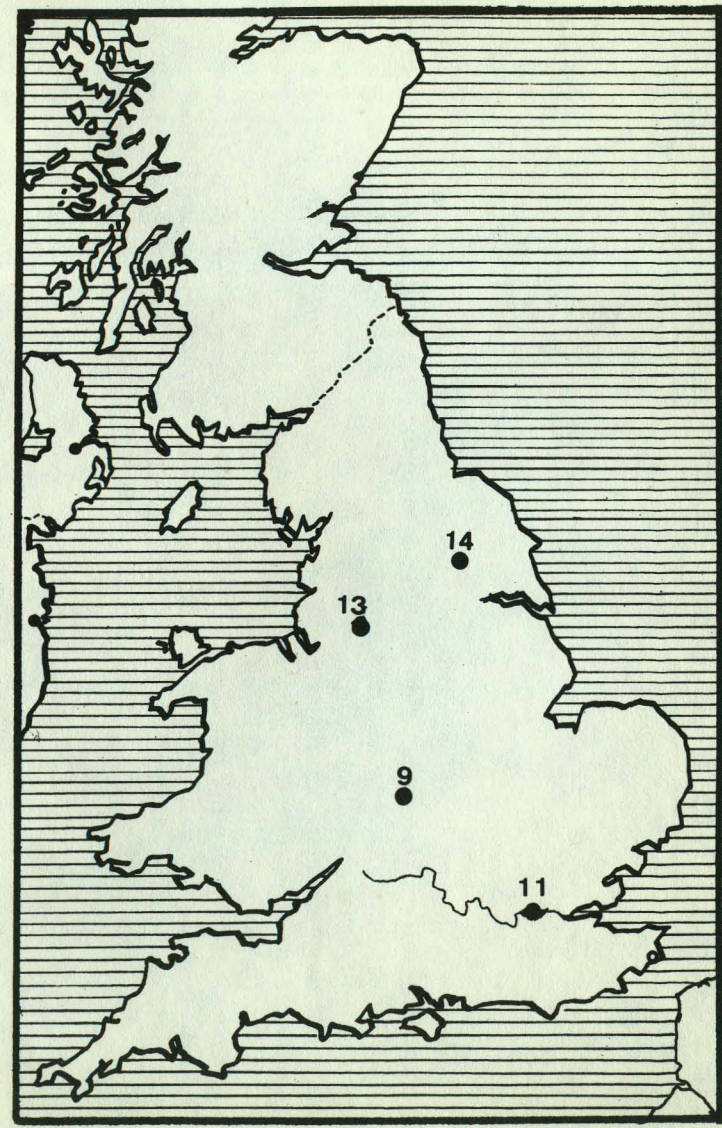
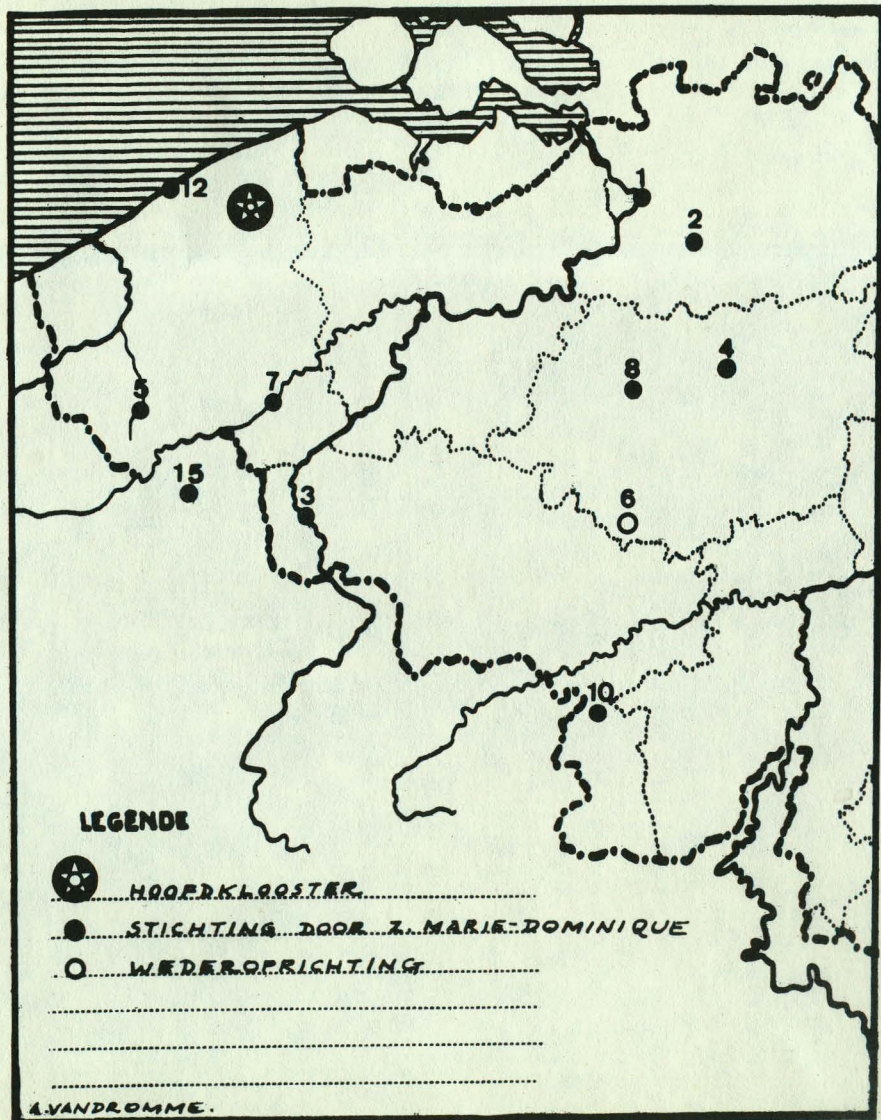
- (1) Zie Ten Mandere : jaargang 2, nr IV, p. 12 e.v.
- (2) In die tijd was de schoolplicht nog niet ingevoerd.
- (3) 24 Ventose an VII
- (4) Dit klooster werd gesticht met de milde steun van Maria van Boergondië, die de eerste steen legde op 31.8.1464. Op 18.3.1479 deden 16 zusters er hun intrede onder de leiding van Catharina de Longueville.
- (5) S.J. - ° Poperinge 31.10.1794 en + Brussel 2.2.1871, stichter van 't werk van de altijddurende aanbidding.
- (6) Een laatst overgebleven zuster van het oude klooster der Grauwe Zusters kreeg het gedaan dat abdis Marie-Dominique Clarissen zou zenden naar Nijvel, maar ze eiste dat de nieuwe novicen in dat klooster volgens de regel van de Grauwe Zusters zouden worden opgeleid.
- (7) In drie jaar stierven 6 van haar medezusters en 7 abdisen van haar eerste stichtingen.

BIBLIOGRAPHIE

- ANDRE MARIEN : Une fondatrice Mère Marie-Dominique, Clarisse
"Contemplation et apostolat", 20e année - n° 19 - février 1953
- CASSIANUS LIEVENS, cap. : Franciscaans Brugge, vroeger en nu.
Uitg. Franciscaanse Standaard, Maagdenstr. 15, Brugge - 1952
- JOZEF GELDHOF : Het leven van zuster Berlamont
7 vervolgartikelen in "De Mandelbode" van 13.10.1951 tot 24.11.1951
- EMIEL DIERICK : Iseghem over honderd jaar
Gebundeld in boekvorm nadat de inhoud verschenen was in "De Mandelbode" van 12 maart 1927 en volgende nummers.
- X . . . Vie de la Mère Marie-Dominique, dans le monde Julie Berlamont, abbesse des Pauvres-Clares-Colettines de Bruges, suivie de ses lettres et de notices sur les couvents qu'elle a fondés, etc.
Bruges : Typ. Vandenberghe - Denaux - 1888 - (XXVIII et 415 p.)

STICHTINGEN VAN DE ABDIS MARIA-DOMINICA BERLAMONT IN BELGIË

IN ENGLAND

GESCHIEDENIS VAN DE IZEGEMSE BRANDWEER

Brandvoorkoming en brandbestrijding is steeds een van de hoofdbekommernissen geweest van onze gemeentebesturen. Ook heden zien wij hoe de openbare besturen, aanzienlijke sommen uitgeven voor aankoop van modern blus- en reddingsmaterieel. Tot voor enkele jaren bezat iedere gemeente een degelijk uitgerust brandweerkorps of werd in de gelegenheid gesteld een overeenkomst inzake hulpverlening met een naburige stad of gemeente af te sluiten. Sinds de laatste reorganisatie van de Brandweer in 1968 echter, moet iedere centrumgemeente (w.o. Izegem) voor de brandvoorkoming en brandbestrijding van alle gemeenten uit het centrum, die geen eigen brandweerkorps bezitten, instaan. In vroegere tijden toen het brandgevaar veel groter was, had men veel minder middelen om de branden te bestrijden. Bij ons onderzoek in de gemeentelijke archieven, hebben wij kunnen nagaan, hoe vroeger deze netelige kwestie, zij het dan met primitieve middelen werd aangepakt. Wij willen dan ook in een eerste deel, een paar zeer merkwaardige dokumenten publiceren, die ons een gedacht kunnen geven over de toestanden meer dan 150 jaar geleden.

DE PERIODE 1806 – 1830

Het eerste reglement dat wij hebben kunnen aantreffen, is een besluit van de burgemeester in datum van 22.3.1806. Dit besluit dat een samenordering is van de bestaande politiereglementen, verenigbaar met de wetten van het keizerrijk, werd opgemaakt in nakoming van de onderrichtingen van de prefekt dd. 25 frimaire jaar 13. Artikelen 32, 33 en 34 behandelen de bestrijding en de maatregelen ter voorkoming van brandgevaar. Alle inwoners moesten in geval van brand hulp bieden. Degenen die hun medewerking weigerden, konden voor het gerecht gedaagd worden en dit volgens de wet van 22 juli 1791, art. XVII.

Elke inwoner moest minstens tweemaal per jaar, ovens en schouwen reinigen en de nodige herstellingen uitvoeren. Er werd politiecontrole uitgevoerd en indien men niet in regel bevonden werd kreeg men een eerste maal een boete van 3F. een volgende maal een zwaardere boete of straf. Het was aan alle inwoners verboden, op de zolders tegen de schoorsteenpijpen hout kolen of andere brandbare voorwerpen te leggen. Alles wat kon branden moest minstens één meter van de pijpen verwijderd liggen. Men mocht geen stallen of magazijnen betreden met licht; tenzij het in een goedafgesloten lantaarn stak. Rokers mochten geen stallen of magazijnen betreden met een brandende pijp.

Het daaropvolgend besluit van burgemeester Vandewalle, gedateerd 8.2.1808 geeft reeds meer uitgebreide onderrichtingen. Het werd opgemaakt als gevolg van de omzendbrieven van de prefekten van 1807 en van het jaar 13. Deze omzendbrieven bevatten enkel voorschriften ter voorkoming van brand. Om een gedacht te hebben van de toestanden toen, hielden wij eraan dit document, in vrije vertaling uit het frans, integraal over te nemen. Laten wij eerst nog even de zitting van het schepencollege van 23.8.1826 BEKIJKEN. Wij vinden er een mandaat ten bedrage van 30 fl., op de begroting 1826 toegestaan. Het werd toegestaan, op vraag van : "Joannes Francis Devos, timmerman en Judocus Buyse, metser, beyde inwoonders en gelast met de zorg over de brandweerspijt, strekkende tot bekomen betaling hunner toegestane jaerwedde, in hoedanigheid van verzorgers der brandspuit."

In 1823 was het hiernavolgende materieel voorhanden :

1. een brandspuit in tamelijk goede staat
2. tien waterheemers in tamelijk goede staat
3. Twee leeders in tamelijk goede staat
4. twee brand haeken in tamelijk goede staat

In deze inventaris werd eveneens vermeld dat ingeval van nood de "bestiering" van het blusmaterieel wordt gedaan door 4 bezoldigde pompiers. Over personeel is gedurende die eerste periode anders zeer weinig bekend. We mogen gerust aannemen dat er geen sprake was van een georganiseerde korps vóór 1830. Het meest sprekende voor het begin van het georganiseerde korps is dat van E. DIERICKX. Wat ons opgevallen is in alle stukken van vóór 1830, is het feit dat ze wel voorschriften inhouden ter voorkoming van brand, maar geen maatregelen voor het blussen van branden.

BESLUIT VAN DE BURGEMEESTER VANDEWALLE (8.2.1808)

Departement
van de
Leie
4e arrondissement

FRANS KEIZERRIJK

De burgemeester van de gemeente Izegem, vierde arrondissement van het departement van de Leie; Gezien de omzendbrief van de heer prefekt in datum van 31 december 1807. (Dit stuk is niet te vinden in dossier omzendingbrieven) Opgenomen in het 140° boek der akten van de prefektuur, houdende reglementaire beschikkingen op de te nemen voorzorgen in geval van brand; Gezien eveneens Zijn besluit van 10 prairial jaar 13, opgenomen in het 71° boek der akten van de prefektuur, die het bezoek van ovens en schouwen overschrijft;

Overwegende dat de beschikkingen die zij inhouden enkel het voorkomen van branden tot doel hebben, en geen enkel voorschrift inhouden voor het blussen van een brand indien deze ongelukkig zou ontstaan;

Overwegende dat er voor de gemeente Izegem geen enkel politiereglement betreffende de branden bestaat, dat het bijgevolg van uiterst belang is zonder de minste uitstel hiertoe over te gaan, gezien dergelijke voorzorgsmaatregel het voorkomen van ongelukken tot doel heeft, waarvan niet alleen een algemene bezorgdheid maar ook een volledige ondergang van talrijke achtbare gezinnen het gevolg ervan is;

BESLUIT:

ART. 1 – De experten benoemd door ons met het oog op het bezoeken van ovens en schouwen, in tegenwoordigheid van de politiecommissaris of de eerste plaatsvangende adjunct zullen gehouden zijn tweemaal per jaar alle ovens, schouwen en smidsen te bezoeken; zij zullen bij proces-verbaal de reinigingen, herstellingen of afbraken welke zij zullen noodzakelijk achten, vaststellen alsook het wegnemen van balken of andere houten voorwerpen vastgemaakt of ingewerkt in de ovens of schouwen. De eerste bezoeken zullen plaats hebben gedurende de tien laatste dagen van oktober, en de tweede tijdens de tien laatste dagen van mei.

ART. 2 – Het is aan eigenaars van huizen verboden, houten voorwerpen hetzij balken of kepers in de muren te plaatsen bij het bouwen van ovens, schouwen of smidsen. Het is hun eveneens verboden, ovens, schouwen of smidsen te plaatsen, boven kelders of kamers die niet bezet zijn met stenen.

ART. 3 – Het is aan eigenaars van huizen of aan de bewoners ervan verboden kolen, hooi, stro of takkenbossen op de zolder van hun huizen te plaatsen, op een afstand van minder dan 1 m. van de schouwpijpen. Het is ook verboden er asse op te stapelen.

ART. 4 – Zodra een brand op het grondgebied van de gemeente Izegem, hetzij bij dage hetzij bij nachte wordt waargenomen, zullen de burgemeester, zijn eerste adjunct en de politiecommissaris bijeenkomen. De adjunct zal aanstonds het bevel geven om de noodklok te luiden bij middel van de grote kerkklok. Zij zullen zich naar de plaats van de brand begeven om bevelen te geven en maatregelen te treffen die hun het meest gepast voorkomen, om het vuur te doven en te beletten dat het vuur de aanpalende huizen aantast. De bewoners die daar zijn bijeengekomen moeten streng gehoorzamen aan de orders die zij ontvangen en moeten de grootste stilte in acht nemen.

ART. 5 – De hoefsmeden, metselaars en timmerlieden vergezeld van hun knechten en werklieden, zijn gehouden, zodra de noodklok wordt geluid, op de plaats van de brand bijeen te komen, met

uitzondering van de metselaars en dekkers dewelke zich voorafgaand naar de plaatsen waar ladders, emmers, enterhaken en andere voorwerpen ten gerieve van brand werden neergelegd, dienen te begeven. Zij zullen deze voorwerpen naar de plaats van de brand medenemen.

ART. 6 — Olie- en meelverkopers wier woning het dichtsbij de plaats van de ramp is gelegen, zijn gehouden paard met harnas en andere noodzakelijke toebehoorten te leveren met het oog op het leiden van de brandspuit die de gemeente zich zal aanschaffen overeenkomstig het besl. van de prefect van 6 mess. jaar 13.

ART. 7 — De brandspuit zal bediend worden door de persoon die de toelating bekomen heeft van de burgemeester.

ART. 8 — De hoefsmeden, metselaars, timmerlieden en hun knechten of werklieden, met uitzondering van deze aangeduid in art. 5 - zullen gehouden zijn zodra ze zijn aangekomen op de plaats van de brand, zich op één rij te plaatsen vanaf de plaats van de brand tot aan de plaats waar water zal kunnen genomen worden, om op deze wijze de met water gevulde emmers, van hand tot hand naar de plaats van de brand te brengen.

ART. 9 — De dekkers en hun knechten en werklieden, alsook de metsers die door de overheid zullen worden aangeduid, zullen gehouden zijn indien het vuur zich in de daken van de huizen bevindt, deze te beklimmen en de gezegde daken weg te nemen. Met dit oogmerk zullen zij zich voorzien van de noodzakelijke instrumenten en zullen er het water gebruiken die hen zal worden aangegeven zoals men het zal gepast oordelen.

ART. 10 — De anderen zullen zich in twee rijen plaatsen op de 1ste en 2de verdieping met het oog op het aangeven van hand tot hand, van de met water gevulde emmers voor het begieten van het vuur.

ART. 11 — De slotenmakers en hoefsmeden vergezeld van hun knechten zullen zich naar de plaats waar de brandspuit zich bevindt, begeven, voor haar overbrenging met behulp van het paard van de olie- of meelverkoper aangeduid door art. 6, naar de plaats van de brand, dewelke zal geleid worden onder de bevelen van de persoon aan te stellen overeenkomstig art. 7.

ART. 12 — De man, de echtgenote of eender welke persoon van ieder huis van de straat waar de brand plaats heeft, zal gehouden zijn licht te maken in de vensters welke op straat uitgeven en een waterzak, kom of emmer met water gevuld aan te brengen om deze te gieten in vergaarbakken of tonnen en ze gedurig te vullen, naarmate het water naar de brand gedragen wordt en dit zolang de tonnen, vaten of andere niet gans vol zijn. Zij zullen voor hun deuren blijven zolang het vuur niet helemaal gedoofd is en dit met hun zakken, kommen of emmers.

ART. 13 — Alle bewoners van welke stand of staat zij mogen zijn, uit huizen waar het zou beginnen te branden zullen gehouden zijn hun geburen op te roepen om hulp te verlenen en met dit doel alle toegangsdeuren te openen; het is hun uitdrukkelijk verboden, zich van deze melding niets aan te trekken of deze uit te stellen, hetzij onder voorwendsel dat zijzelf hoopten het vuur te blussen hetzij voor gelijk welke andere reden het is hun eveneens verboden de toegang te beletten of te weigeren aan personen die zich zouden aanbieden om hulp te verlenen.

ART. 14 — De veldwachters van de gemeente Izegem zullen zich, zodra de noodklok zal luiden, naar de plaats van de brand begeven, om er elke wanordelijkheid of diefstal te beletten, en eveneens om de vrije toegang te verzekeren aan allen die zich zullen aanbieden om hulp te verlenen.

ART. 15 — De nachtwakers zijn gehouden met nauwkeurigheid de plaats waar de brand ontstaat te melden, zij zullen er zorg voor dragen een persoon voor ieder huis te plaatsen, voorzien van een waterzak, kom of emmer, om op de manier voorzien door art. 12 ter beschikking te worden gesteld. Zij zullen vervolgens zorgen dat er zich geen wanordelijkheden of diefstallen voordoen, dit alles op straf van afzetting.

ART. 16 — De boswachters en hoveniers zijn eveneens gehouden zich naar de plaats van de brand te begeven voorzien van hun bijl, teneinde putten en voren te maken om het water voortkomende van pompen en putten van de omgeving te ontvangen.

ART. 17 — De eerste adjunct van de burgemeester of bij zijn afwezigheid de politiecommissaris, zal het bevel tot staking van het luiden der noodklok geven zodra hij zal de zekerheid hebben dat het noodzakelijk aantal manschappen voldoende is en geplaatst op de verschillende punten. Dit bevel zal aan de klokkeluider overgemaakt worden door een gekend persoon.

ART. 18 – De meubels en voorwerpen welke zich in de brandende huizen bevinden, zullen worden weggehaald en geplaatst in een huis die ver genoeg verwijderd is, dit onder toezicht van een inwoner door de burgemeester, adjunct of politiecommissaris aan te duiden. De bewoner van dat huis is verplicht de desbetreffende voorwerpen in bewaring te houden.

ART. 19 – De burgemeester, zijn eerste adjunct of de politiecommissaris zullen er zorg voor dragen van enkel en alleen sterke personen, die in staat zijn te werken en hulp te verlenen, te laten naderen en toe te laten.

ART. 20 – Degenen die bemerken, dat personen, meubels of andere voorwerpen zouden verbergen, medenemen of buitengewoon beschadigen, zijn gehouden dit te beletten en een verslag ervan aan de politie over te maken, op straf van beticht te worden van medeplichtigheid aan diefstal.

ART. 21 – De stielmannen hierboven genoemd zijn gehouden, zodra het vuur zal zijn uitgedoofd, de voorwerpen die gebezigd werden te laten bijeenbrengen en aan de respectievelijke eigenaars te overhandigen.

ART. 22 – De brandspuit zal worden gewassen met zuiver water, gereinigd en vervolgens teruggebracht door hetzelfde paard die ze aangevoerd heeft, naar de plaats van bestemming.

ART. 23 – Opdat de desbetreffende spuit, in geval van noodzakelijkheid, met des te meer succes zou kunnen gebruikt worden, zullen de slotenmakers en hoefsmeden het toestel moeten onderzoeken, het aan een herziening onderwerpen en er mede oefenen, minstens viermaal per jaar op tijdstippen die zullen voorzien zijn.

ART. 24 – Onderhavig besluit zal voor zover nodig, voor goedkeuring aan de prefekt worden overgemaakt.

Opgemaakt te Izegem de 8 feb. 1808
De Burgemeester van Izegem
Vandewalle.

Naast dit besluit van burgemeester Vandewalle, volgt nu een dokument dat waarschijnlijk in het bezit was van de Heer Alfons Dejan. Het geeft ons een gedacht over het ontstaan en de eerste werking van het georganiseerd brandweerkorps te Izegem. E. Dierick zegt : “Het korps is zo oud als het koninkrijk België zelf”. Wij vonden echter een schrijven als antwoord op een vraag van de Heer gouverneur (11 maart 1841) waaruit blijkt dat de oprichting van het korps der vrijwillige pompiers dateert van 2 september 1832. Wij vinden ook bij E. Dierick dat het korps : “op 16 7br 1832 in grooten uniform deel gemaakt heeft van een stoet”.

Mogen we dan niet besluiten dat het korps officieel opgericht en georganiseerd werd in het jaar 1832 ?

DOCUMENT ED. DIERICKX

Het korps is zo oud als het koninkrijk België zelf. Wij kunnen best de eerste geschiedenis van het brandweerkorps vinden in een bondige geschiedenis, geschreven door de grote pionier van de Izegemse schoennijverheid Eduard Dierick. Dit dokument geschreven op 6 januari 1845 laten wij hier tekstueel volgen.

In de eerste dagen der omwenteling (ze brak te Brussel uit, in den avond van 25 augustus 1830, werkte aanstekelijk en waaide over tot zelf in Izegem) van september 1830, wierd binnen deze stad, het openbaar order gestoord, de wetten ongeëerbiedigd en de plaatselijke overheid miskend. Enige boze mensen vonden, van hier en van elders, talrijke aanhangers, bedreigden begoede inwoners met mishandelingen, kortom er heerschte een volkomen regeeringsloosheid.

In die, voor de stad zoo angstige dagen, namen de Heeren Van den Bogaerde, Commandant der Schutterij en Devos, Huidevetter, met andere Heeren, aenziende al de ware belangens hunner medeburgers, het stoutmoedig besluit, hun in het midden dier muiltelingen te beven, de zelfde tot betere gevoelens op te wekken en hun zooveel mogelijk te bedaren. Inderdaad door hunnen onverschrokken moed, door hun bezadigde tael, en door de kloekheid van hun karakter, wierden hunne loflijk pogingen met een voldoende uitslag bekroond.

Dat was niet genoeg : door hun toedoen wierd er zonder eenig tijdverlies eene burgerlijke Wacht onder de aanzienlijkste inwooners georganiseerd, die aenstonds in werkzamen Dienst gesteld zijnde, al de vreemde buytzoekers verwijderde en de wederspannige inwoonders volkomen maegteloos maakte.

Is de stad, in die dagen van wanorder en van regeeringsloosheyd van de beweelijkste onheilen bevrijd geweest, het is toe te schrijven aan het Edel en Kloekmoedig gedrag van de voornoemde Heeren Van den Bogaerde en Devos, als ook aen de loffelijken en bereidwilligen Dienst de burgerlijke Wacht.

Eere dan aen al die Burgers ! . . .

De stad kon onmogelijk niet zonder Overheid blijven. Op den 5 october 1830 had eene algemeene vergadering plaats ten stadhuyze van een groot getal gepatenteerde inwooners, die overgingen tot eene stemming waaruit volgde dat de Heeren van den Bogaerde, Burgemeester, Devos 1ste Schepenen en Demonie 2de Schepenen benoemd werden.

Eene deputatie wierd samengesteld, uit de Heeren Ch. Vandermeersch, Fçois Stauthamer en Fçois Ameve, Capitaine der schutterij die den uitslag der stemming aan de goedkeuring onderwierpen van het Provisoire Gouvernement te Brussel, die dezelfde bekrachtigde en de eerste van het land provisoir herkende. Van dan af bekleeden zij hunnen post, tot dat zij, ingevolge de wet, zijn erkozen geweest.

De nieuw benoemde Burgemeester en Schepenen de diensten waardeerende die eene welingerichte burgerlijke Wagt, ten alle tijde en in alle omstandigheden kan bewijzen, moedigden de oprichting aen van een korps Vrijwillige Pompier, samen te stellen uit de voornaemste inwooners der stad. Eene inschrijvingslijst geopend zijnde, wierd welhaest met omtrent vijftig handteekens bekleed; in het bijwezen van Burgemeester en Schepenen, wierd er door de intekenaers overgegaen tot de stemming der officieren, waaruit volgde dat de Heeren Fçois Stauthamer Commandant, F. Buyse 1ste lieutenant der werkingen, A. Vancampenhout 2de Lieutenant idem, H. Van Mellaerts 1ste Lieutenant der wapens van Fçois David 2de Lieutenant idem, met meerderheid van stemmen verkozen wierden.

De Compagnie nam volgenden uniforme aan: Zwarte broek, blauwe kiel met bleekblauw afgezet, rode sayette epauletten, pompon, en Vlam chaco van geplooidde toile cirée, kopere grametten, zwarte sabel en Gibernriemen en wapens der Schutterij.

Elken Pompier bekostigde zijnen uniform en een korps fanfaers versierde de Compagnie. (ten is niet nodig de explicatie van den uniform aen te halen, maar in latere tijden, den zelven veranderd zijde, zal dit altijd kunnen dienen voor memorie).

De brandblusch gereedschappen waren in eenen onvoldoenden staat. De spuit was onbruikbaar, welhaest deed de regentie alles in orde stellen, en gaf bevel om in deze stad eene nieuwe spuit te verveerdigen, hetgeen in korten tijd gedaen was.

Op het einde van het jaar 1831, wierd er voorengesteld de kiel door lakenhabiten te vervangen, die den besten uitslag bekwam, elk deed opnieuw ten zijnen koste een habit maken, die bestond uit : Blauw laken kraeg, opgeslagers, revers van zwarte paene, rooden laken opslagers op de slippen, met zwarte grenaden op de hoeken en rode grenaden op de hoeken van de kraeg, de Muzikanten : roode laken revers en zilveren Epauletten.

Dezen nieuwen uniform gaf iever en luister aen de Compagnie.

In 1832 gaf de 1ste Lieutenant ontslag.

In 1836 gaf de 2de Lieutenant der werkingen zijn ontslag en wierd vervangen door D'heer Louis Robijn.

In 1840 wierden de chacos door Hoedstoffene vervangen (Militaire model) ten koste der stad.

In 1841, gaf de Commandant zijn ontslag, die vervangen wierd door den 1sten Lieutenant D'heer P. Van Mellaerts, die vervangen wierd door D'heer Fçois David en D'heer Emile Van den Bogaerde nam de plaats in van Fçois David. Op 1sten Juny 1844, gaf Commandant Van Mellaerts, om onbekende redens zijn ontslag.

Op 10 Aug. zelfde jaar volgde ten 1sten Lieutenant D'H. Fçois David en op 15 zelfde maand volgde den 2den Lieutenant D'H. Emile Van den Bogaerde, het voorbeelde van voornaemde.

Dit bracht eene ware mistroostigheid onder al de leden van het Korps, een ieder beschouwde hetzelfde als vernietigd, maar het groot vooruitzicht van den Lieutenant Robijn, deed de Pompier den moed weder opvatten. Op de 25 Augusty riep hij het Corps bij malkaer, waer hij het ontslag der Lieutenanten te kennen gaf en verzocht hun standvastig te willen blijven aengezien er in korten tijd

maatregelen zouden genomen worden, tot het standhouden der Compagnie en verzekerde de bereidwillige medewerking der stedelijke overheid. Hij stelde voor de plaats van Commandant tijdelijk open te laten en die der Lieutenanten bij stemming te doen vervangen. De stemming gaf de volgende uitslag : D'Heer Louis Robijn tot 1ste Lieutenant en EDUARD DIERICK tot 2de Lieutenant.

Deze benoeming wierden door al de manschappen van het Korps met ware geestdrift onthaald en ieder schiep nieuwen moed en het publiek stelde volle vertrouwen in het blijven bestaan der Compagnie.

Naderhand wierd er een nieuw reglement opgemaakt, die op den 3den November 1844, door de Compagnie met eenparige stemmen aenveerd en later door de Regentie bekrachtigd is geworden.

Thans wordt het reglement stiptelijk uitgevoerd. Den iever en onderdanigheid der Pompiers was ongemeen, en speld voor, haren vroegeren iever en luister te zullen terug keeren.

Ondervindende dat het oud reglement onuitgevoerd was en dat er bijna niets bestond die het bestaan der Compagnie duurzaam kenschetste, wierd het raadzaam geoordeeld eene opzoeking te doen van den ouderdom van dienst der bestaende Pompiers, en daarvan op eene register aenteekening te houden, om voor de nieuwe inkomende manschappen gevolgd te worden. Ook is er besloten de bewezen punten, sedert het ontstaan der Compagnie, letterlijk aen te halen tot geheugenis der bestaende en aankomende Pompiers, die hier op volgen, te weten :

EERSTE GEVAL

Op den 1 Juny 1831 te één uur naer middag sloeg de alarmklok. Het oudemanshuis stond op het invallen. De Pompiers snelden er naer toe. Door de slegte aeneenschakeling der balken en het zwaar gewigt der kappe wierden de buitenmuren omtrent één meter uit hun lood gesteken. Men vloog met haest en met iever op de kappe om de pannen af te nemen. Een ieder verwagte te allen oogenblik de instorting, maer het gelukte hun zonder ongelukken, de kappe van de pannen te ontlasten en de meuren wierden door de molemakers weerder in het lood gedreven en verzekerd.

1ste LUISTERLIJKEN DIENST

Op 16 7br 1832 heeft de compagnie in grooten uniform deel gemaakt van den stoet, van de intrede der oude vrouwen in het oudemans- en vrouwenhuis.

1ste BRAND GEVAL

Op den 16 December 1832, om 8 uren 's avonds, ontstond er brand in de bakkerij op den hoek der Koornmarkt, toebehoorende aan dhr. Rootsaert, bewoond door Fern. Mulier. Den alarm wierd door de trommel en de hoorenblazers bekend gemaakt. De Pompiers spoedig hunne werking beginnende, waren in korten tijd meester der vlammen.

Zij was tegen brandgevaer verzekerd, door de maetschappij Securitas Antwerpia die de Compagnie beloonde met 10 Ned. Guldens.

2de BRAND GEVAL

Op den 3 July 1833 om 2 uren Naermiddag ontstond er brand in de herberg Belle-Vue, tegen het nieuw kerkhof, toebehoorende aen P. Haese en bewoond door P. Windels, huurhouwder. Het gelukte de Pompiers in korten tijd de vlammen te overmeesteren, zonder dat men ongelukken te beklagen had. Niets was tegen brand verzekerd.

3de BRAND GEVAL

Op den 15 Februaris 1835, om 2 1/2 ueren naermiddag, kwam eenen boer in de stad gereden om de Pompiers, verklarende dat het gehugte de Bosmolens in brand stond. De Pompiers snelden daer na toe, zij bevonden 2 huizen in brand, toebehoorende aan dhr. Huvaert.

't Was onmogelijk de brandende huizen te redden, maer het gelukte de Pompiers de aenpalende huizen, benevens eenen molen en pagthof die daer tegen stonden te bevrijden. 't Was een hartscheurend opzicht. De vrouwen zaeten met hunne kinderen bij hunne uitgevlugte goederen te weenen. Niets was tegen brandgevaer verzekerd.

4de BRAND GEVAL

Op den 15 July 1837, omtrent 3 uren 's morgens wierd er brand ontdekt in de bakkerij van de Wed. Mulier, in de Brugstraet tegen de eerste brug. Door de snelle werking der Pompsters, wierd den brand in korten tijd uitgedoofd. Niets was tegen brandgevaar verzekerd.

5de BRAND GEVAL

Op den 25 november 1839, om 8 uren 's avonds ontstak er brand in het oud Kloosterhuis, bewoond door voorzeyden P. Windels (eigenaer). Door de spoedige werkingen der Pompsters, wierd den brand in korten tijd gebluscht. Deze brand hadde geheel slegte gevolgen kunnen hebben, daer er een hoog in strooi opgetrokken magazijn daer dicht bij stond. Niets was tegen brandgevaar verzekerd.

6de BRAND GEVAL

Op den 14 September 1841 om 4 uren 's morgens ontstond er brand in het agterhuis van d'Heer Dubare, eigenaar, op de Knok (roeselaerestraat). De vlammen waren zeer groot, vooraleer den alarm bekend gemaekt was. De Pompsters met hunnen gewoonlijken iever, wierden meester van de vlammen zonder dat de aenpalende huizen in brand kwamen. Verscheidene Pompsters hebben in gevaer geweest hun leven te verliezen. God dank, dat men geen meerdere ongelukken te beklagen gehad heeft, als het kwetsen van de knie van den Kaporael Teodoor Van Steenkiste, die drij weken te bed heeft moeten blijven en 't werk daer naer nog eenige weken gedeurd heeft voor alear hij geheel hersteld was. D'Heer De Baere zijne dankbaerheid willende te kennen geven, beloonde de Compagnie met een hertelijk drinkgelag.

7de BRAND GEVAL

Op den 17sten Juny 1842 om 12 1/2 uren 's noens, sloeg de alarm. Men riep 't is op de steendam. De Pompsters snelden met hun brandalaem daer naertoe maer konden niets verrigten. 't Was eenen wagen met kalk en een vat olie geladen, die door het blusschen van de kalk in brand geraekt was. De Pompsters reddden zoo veel mogelijk de brandende wagen. Mijnheer den Baron Gilles de Félicy, zijne tevredenheid wegens de bereidwillige diensten der Pompsters, deed de keel der werkers met bier zeer wel ververschen.

8ste BRAND GEVAL

Op den 23 December 1843 ten 12 1/2 uren naer middag, ontstak er brand in de herberg het Kleen Kortrijk, Kortrijkstraete, bewoond door Fr. Lezij, toebehoorende aen dhr. Carpentier. De pompsters kwamen met de bluschgereedschappen aen, maer het hadde de gebeuren gelukt de brand te blusschen.

Er is veel lof aen de wapendragers toe te schrijven, in alle de gevallen heeft niet een te klagen gehad, dat iets beschadigd of ontnomen is geweest. Ten is niet noodig de bewezen diensten, van luister aen de stad gedaen aen te halen zoo als in : intreden van Bisschop, Pastor, Processiën, Concoursen van Muziek en verdere openbare feesten, Waer in zij niet te kort zijn gebleven, en alles doet hopen dat de eendragt en onderdanigheid zonder welk er geen korps kan bestaen, op eene voorbeeldige wijze zal blijven heerschen en dat de diensten der Pompsters tot algemeen welzijn der stad, steeds door de voorzienigheid in alle gevallen zullen gezegend en bijgevolg van alle ongelukken bevrijd worden.

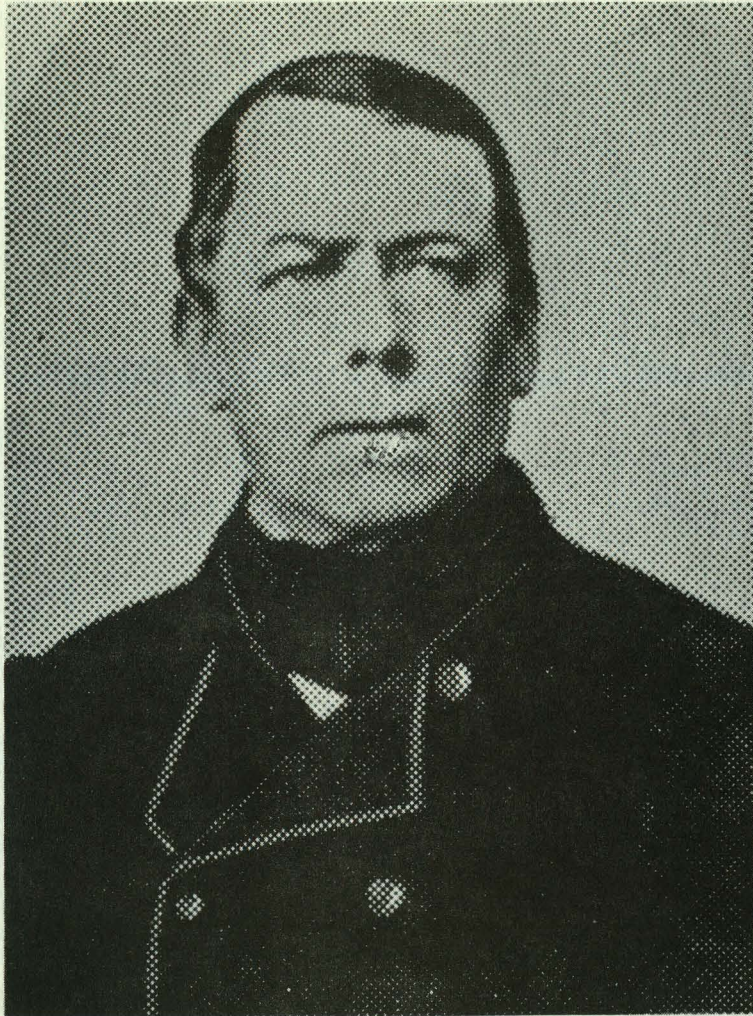
Op dat alles hier vooren gemeld, echte waarheid zij, heeft de stedelijke overheid, deze met den stempel der stad en met hunne handtekens bekleed.

Eduard Dierick,
opsteller

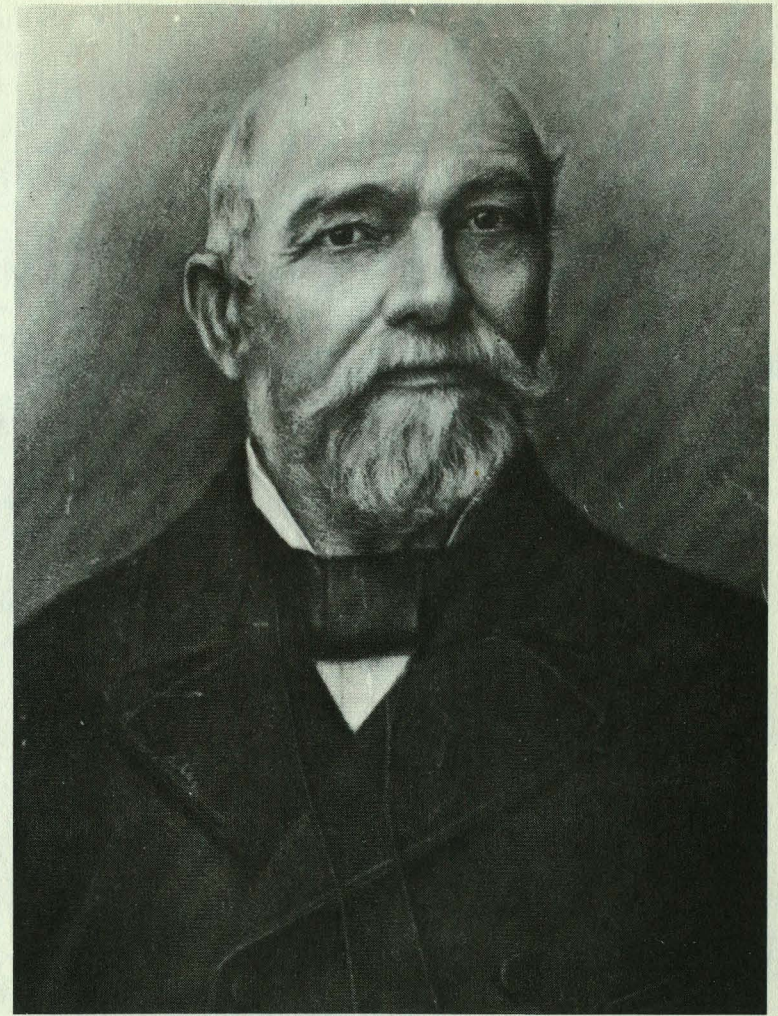
Tot memorie der inhuldiging van het reglement en voorzegde verzamelingen, zullen, die op elk jaar zelfde date in luisterlijke vergadering worden afgelezen.

Iseghem, den 6 January 1845.
Eduard Dierick.

Het volgende deel zal meer de beknopte geschiedenis zijn van het Izegems pompsterskorps.

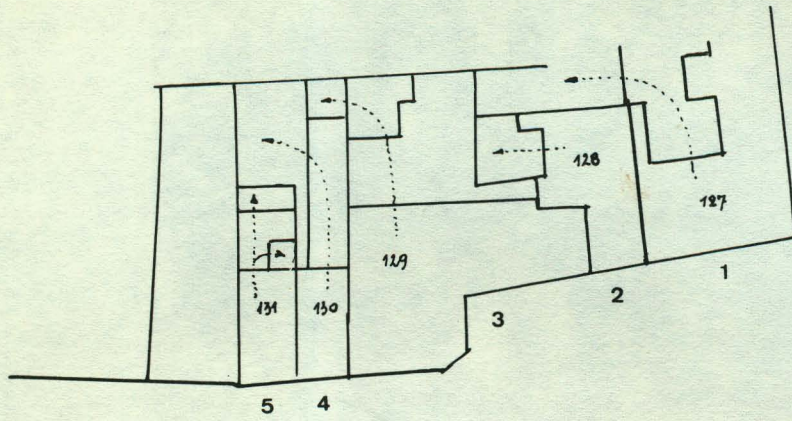

EDUARD DIERICK (1800 – 1875)
Grondlegger van de Izegemse schoennijverheid
2e Lieutenant van de Izegemse brandweer (1832)

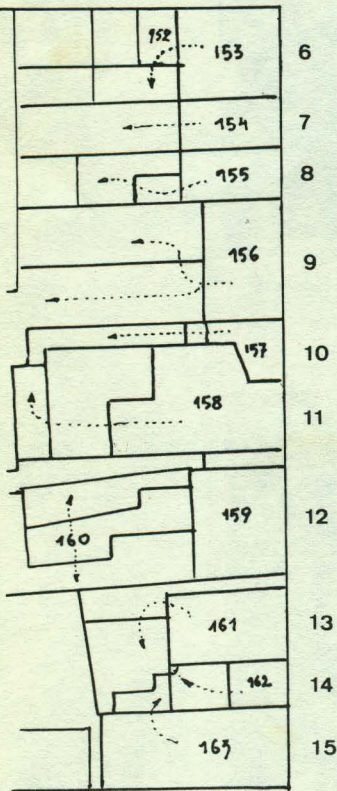

Ivo DEVOS – STAUTHAMER (1783 - 1835)
Burgemeester van Izegem (1832 - 1835)

GROTE MARKT 1826/1827

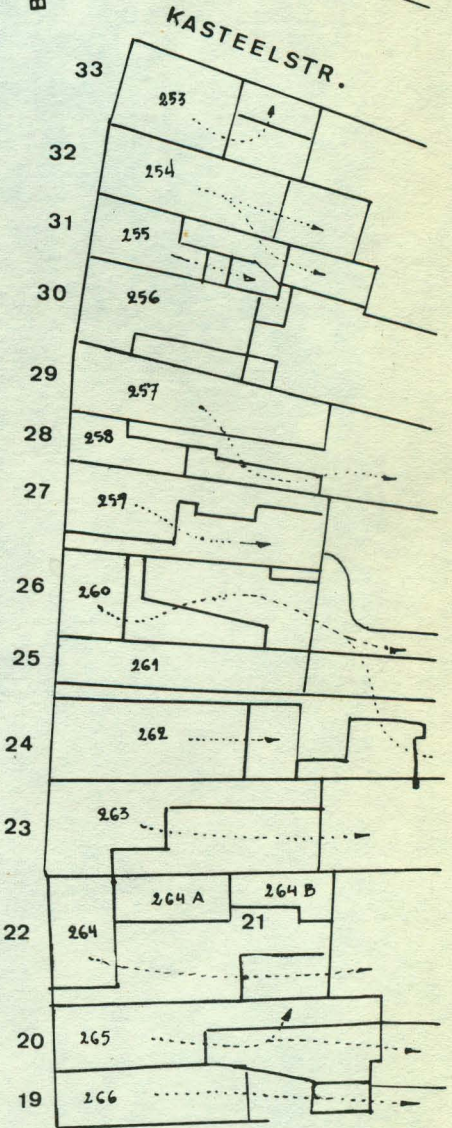

KETELSTRAAT

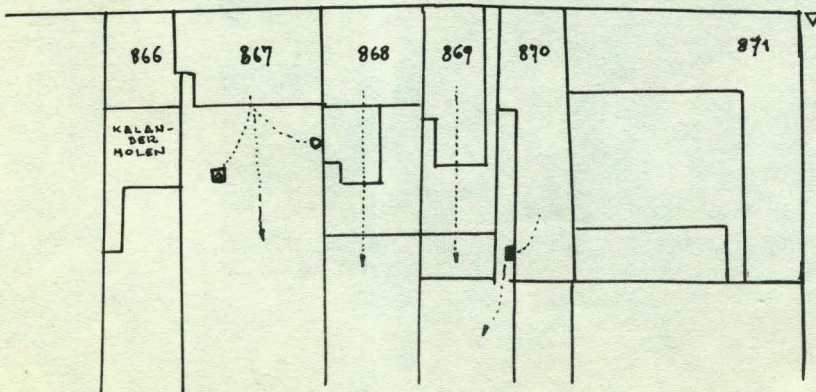

GROTE MARKT

BRUGSTRAAT

ZOTTINNESTR.

MARKTSTRAAT

1826 - 27

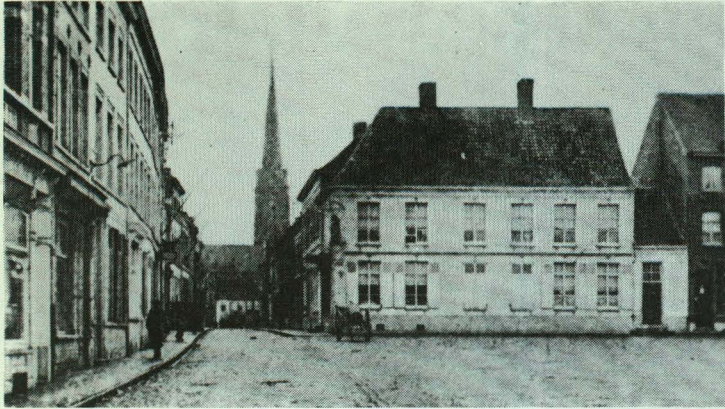
GROTE MARKT 1826/1827

De nummering begint aan de hoek van de Brugstraat en loopt rond de markt

Kad. Nr.	EIGENAAR	Huis Nr.	BEWONERS
127.	Weduwe Stauthaemer François	1.	Wedwe Jan François Stauthaemer, winkelierster
128.	Lahousse Louis, smid	2.	Lahousse Louis, Victorine en Eugenius, smid
129.	Vandermeersch Karel, koopman	3.	Vandermeersch Karel Lodewijk Echt. Clarysse Marie, wijnhandelaar
130.	Vandermeersch Karel, koopman	4.	Hoornaert Karel Lodewijk Echt. Clarysse Marie, Handschoenmaker
131.	Vandermeersch Karel, koopman	5.	Hoornaert Lodewijk Echt. Biesbrouck Theresia Hoedenmaker
152./ 153	Denijs Jan, houtdraaider	6.	Denijs Jan Baptiste Echt. Strijle Jacoba, houtdraaiier
154.	Denijs Pieter, eigenaar	7.	Robijn Louis Echt. Nonele Theresia, blikslager
155.	Hoornaert Michel, winkelier	8.	Driessens Philippe Echt. Vandaele Coleta, houtdraaiier
156.	Denijs Philippe, eigenaar	9.	Denijs Philippe Echt. Vandaele Coleta, houtdraaiier en Denijs Philippe, bijzondere
157.	Denijs Philippe, eigenaar	10.	Desmet Joannes Echt. Glas Barabara, linnenkoper
158.	Gaytan-Decheest, Roeselare	11.	Wispelaere Louis Echt. Tanghe Marie Jacoba, Tapper
159./ 160	Vanwtberghe Jan, hoedenmaker	12.	Vanwtberghe Jan Francis Echt. Verhulst Barbe-Therese, Hoedenmaker
161.	Sette Petrus, Kleermaker	13.	Sette Petrus, Echt. Laridon Angela, kleermaker
162.	Vanderheeren Eugene, schoenmaker	14.	Verhulst Catharina, spinner
163.	Vanderheeren Eugene, schoenmaker	15.	Vanderheeren Eugenius, broeders en zuster schoenmakers

868.	Devos Jan	16.	Lahousse Marie, naaister
869.	Vereecke Pieter de wedwe en kinderen	17.	Wedwe Pieter Vereecke, winkelier
870.	Clement Ferdinand, vrederechter	18.	Clement Ferdinand, Echt. Gaytant Coleta, vrederechter
266.	Deryckers François	19.	Deryckere François Judoeus Echt. Strobbe Joanna, Borstelmaker.
265.	Bossuyt Pieter	20.	Sette Leo Echt. Ancaert Amelia, hoedenmaker
264.B	Leenknecht François (de kinderen)	21.	Wedwe Ameye Louis, spinner
264./ 264.A	Leenknecht François (de kinderen)	22.	Leenknecht Karel, Anne-Marie en Augustus winkelier
263.	Mestiaen Laurent, borstelmaker	23.	Mestiaen Laurent en kinderen, borstelmaker
262./ 262. bis	Wedwe Pieter Devos	24.	Wedwe Pieter Devos en kinderen, hoedenmakers
261	Wedwe Pieter Devos	25.	Lemette Florentin Echt. Vandebulcke Amelia wagenmaker
260.	Hoornaert Michiel, winkelier	26.	Hoornaert Michiel Echt. Brabant Anna, winkeliers
259.	Vancampenhout August, goudsmid	27.	Vancampenhout Auguste Echt. Declercq Barbara, kleermaker
258.	Vandebulcke, kleermaker	28.	Vandebulcke Hilarius Echt. Compernelle Barbara, kleermaker
257.	Dekeyser, J. bakker	29.	Neyrinck Edouard, kleermaker
256.	Vandommele Arnoldus	30.	Vandommele Arnoldus, stedelijken ontvanger
255.	Wedwe François Stauthaemer	31.	Desmedt Joannes Echt. Nollet Coleta, winkelier
254.	Ameye Jan, koopman	32.	Ameye Joannes, bakker-winkelier
253.	Vandewalle Felix	33.	Vanruymbeke Carel Echt. Vandewalle Henriette

STRATEN VAN VROEGER EN NU - DE GROTE MARKT

1914. Zicht op de Markstraat - Z.O.-hoek.

1925. Hetzelfde zicht als hiernaast.

Voor 1914. Grote Markt - noordkant.

Gedurende W.O.I.

Rond de eeuwwisseling. Grote Markt - N.W.-hoek.

1914. Oostkant v. Grote Markt.

1950. Z.O.-kant van Grote Markt.

1950. Z.W.-kant van Grote Markt.

ACTUEELTJES IN BEELD

Het koor "SCOLA CANTORIUM" 15 jaar jong !

13.3.1971 - "Ten Mandere" vierde zijn 10-jarig bestaan

De heer De Clerck, oud-minister, opende op 30.4, de 2de Handels- en Tienerfair.

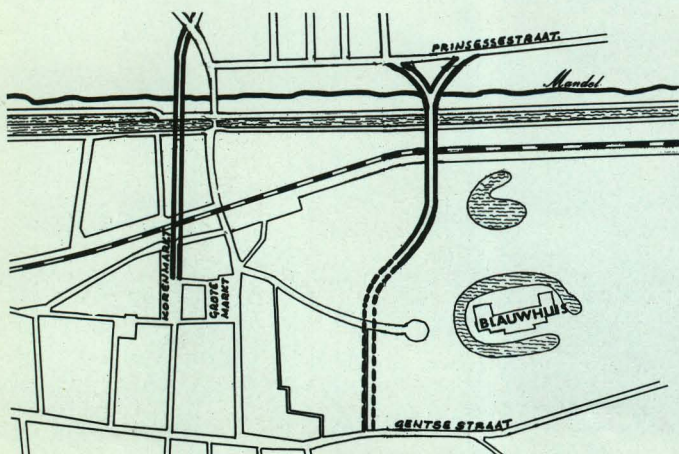
De heer Remi D'Hulst in "Antiekpaleis"

De winnaars van de "ideeënwedstrijd" en jury

De nieuwe groep majoretten van St-Frans

Plan van de ontwerpen van de nieuwe brug

Karnavalbal op 't Rustoord.

De nummers gemerkt met een * verwijzen naar actueeltjes in beeld.

503. Op 5 januari werd de Heer Gustaaf Nyffels officieel tot Burgemeester van Izegem benoemd. Op 7.1.71 legde hij in handen van de gouverneur de eed af.
504. 8.1 In de eerste dagen van het nieuwe jaar werd E.H. Pedro Nollet, medepastoor op 't H. Hart, benoemd tot Directeur aan de Hotelierschool te Koksijde.
505. De Scola Cantorum die op 13.1.1971 haar 3 lustrum mocht vieren werd genodigd in het buitenland. Ze zullen optreden in Z-Frankrijk bij Aix-en-Provence op 31.7 en 2.8. e.k. en op 31.10 te Bonnbeuel (D.) - Goede vaart !
506. 6.2 Er was 'n avondfeest van "Die Boose" ter gelegenheid van hun 15-jarig bestaan. Dit feest ging door in zaal "Sportief" en 't kwartet André Gheysens speelde ten dans.
507. In de laatste week van februari, juist voor de asdag, vierde men in 't Rustoord het jaarlijks Karnavalfeest.
- Boudewijn Kesteloot (78) werd prins karnaval.
- Mevr. M-Th. Misseyne-Vanhoutte werd de prinses van de avond.
508. 7.3 Onder leiding van dhr. Frans Soete ging het winterconcert door van de koninklijke harmonie de Kongregatie. Deze hoogstaande kunstmanifestatie met 'n rijk gevarieerd programma dwong alle respect af.
509. 15.3 Df. Emelgem had een voordracht gepland. F. Debrabander kwam spreken over "Betekenis van moderne familienamen en geschiedenis van persoonsnamen." De voordracht was leerrijk en tevens pittig. Er waren ruim 70 personen aanwezig.
510. 27 en 28.3 Het "Vlinderke van den Tonele" voerde in het auditorium het werk op van Hugo Claus : "Een bruid in de morgen". Dit rauw werk mag wel als 'n goede poging worden geheten voor onze Izegemse toneelgroep hoewel het hun toch wat zwaar viel.
511. 31. Het 4e vollmaconcert ging door in het auditorium. Het Kortrijkse gemengd koor bracht : zes Mariëlïederen van Ed. Tinel op tekst van G. Gezelle en een Vlaamse liederenpassie van Aegidius Vernimmen gereconstruceerd door Herman Roelstraete.

-
512. 2-18 april. In 't stadhuis ging een nieuwe tentoonstelling door met de laatste werken van MIA DEPREZ.
513. 3-5 april. De 4e Izegemse Shoerama vond plaats in 't week-end van Palmzondag. De zaterdag was er 'n plechtige opening met defilee en receptie. Er namen 23 schoenfabrikanten aan deze Shoerama deel. De drukke toeloop en de flinke aanloop zal zeker de schoenverkoop in 1971-9172 ten goede komen.
514. In de R.M.S. kwam "Taal en Kunst" uit Kortrijk en bracht daar "Marie-October" voor 't voetlicht. Dit werk is een vertaling van onze stadgenoot G. Couckuyt, tevens leraar aan deze instelling.
515. 9 - 4. Goede Vrijdag. Om 20 u. werd door 't Koninklijke mannenkoor "De Kerels" in de St.-Pieterskerk een passieavond gegeven met meerstemmige koorwerken, orgelrecital en dia's. Er werden werken van J.S. Bach, J.P. Sweelinck en Da Vittoria ten gehore gebracht.
516. 17/18 en 24/4. Van Tennessee Williams werd het machtig en uitdagend werk opgevoerd "EEN KAT OP EEN HEET ZINKEN DAK" met dit werk toonden "De overwinders in Eendrachtigheid" tenvolle wat ze waard waren.
517. 24/4. De derde Izegemse bloemenmarkt ging door op de Korenmarkt. Er waren verschillende prijzen verbonden aan de beste standen van de verkopers van natuurbloemen. Jammer was het weder weer niet van de partij.
518. 30/4 en 3/5. Oud-minister De Clerck opende de tweede Handels- en Tiererfair te Izegem. Het aantal bezoekers lag bij de 12.000. 's Zondags werden er 5.500 bezoekers geteld.
519. Einde april - Moeilijkheden omtrent 't overbruggen van spoor, kanaal en Mandel rezen op. Het project van staatswege voorziet een brug van Korenmarkt naar Vijfwegenstraat. Een tegenvoorstel kwam met 'n project van Princessestraat naar de Kasteelstraat en zou langs de verbrede Keunhaagkouter in de Gentstraat eindigen. Wat zal het worden ?
520. 1 mei - In "Antiekpaleis", St. Tillostr. 4, exposeerde Remi D'Hulst uit Moeskroen. Bepaalde taferelen deden denken aan de Franse schilder Toulouse-Lautrec. Ook de landschappen met een uitgesproken voorliefde voor de warme kleuren, vielen op.

-
521. 1-3 mei "DANIO REDIO" gaf een zeer geslaagde en stemmige tentoonstelling van aquariumvissen in 't stadhuis.
522. 8-9 mei - Het R.M.S. was in feest ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan. Bij de ontvangst in 't gemeentehuis werd de tentoonstelling geopend van schilderwerken, kindertekeningen en foto's.
523. 6 mei - De stiksters- en huishoudschool LUTGARDIS voorheen gevestigd in de Wijngaardstraat, 5, ging zich voor goed vestigen in de Italianenlaan, in de nieuwe gebouwen van de V.T.I. De gebouwen van 't Lutgardisinstituut werden nu door 't stadsbestuur toegewezen aan de stedelijke academie en de stedelijke leergangen, die voorheen in de Baron de Pélichystraat, 5 gevestigd waren.
524. 8 mei - Ter gelegenheid van diverse lustrums bij de Zonnemeisjes en de Zonneknappen werden verschillende feesten georganiseerd in de maand mei. Bij deze gelegenheid werd de majoretten-groep van de drumband v. St. Frans in een nieuw pak gestoken.
525. 8/16 mei - Samen met de tentoonstelling van Baert Roger (Kortrijk), De Coninck Marc (Oostende), Fremaut Cyriel (Aalter) en Sileghem Jan (Asse) werden nog foto's en kindertekeningen tentoongesteld door de Vriendenkring van R.M.S.
526. 9/5 - In 't auditorium ging een academische zitting door naar aanleiding van het 20-jarig bestaan van de RIJKSMIDDELBARE SCHOOL.
527. 19-31 mei - Kunstschilder Frank BOGAERT uit Tielt stelde zijn werken aan 't Izegemse publiek tentoon, in de feestzaal van 't Stadhuis. Er hangt een pessimistische toon en een eerder monotone kleur over zijn doeken. De laatste weken getuigen van een zekere opgang. Jammer dat de presentatie niet een tikje meer verzorgd was.
528. 21-22/5 - De petekinderen van A.T. Siegen nodigden weer het volledig stadsbestuur uit voor de bataljonfeesten aldaar. De ouders en verwanten van de in Siegen verblijvende militairen mochten mee. 't Werd een flink geslaagd week-end.
529. 29.5 - 1.6.1970 - Pinksterweek-end. Het 4e internationaal Lentefestival ging door met groepen uit Roemenië, U.S.A., W.Duitsland, Schotland, Oostenrijk (Tyrol) en Vlaanderen.

STEDELIIK SCHOEISELMUSEUM

Wijngaardstraat 5

Vaste openingsuren:

1e en 3e zondag van elke maand, van 10 tot 12 uur.

Toegangs prijs: 10 fr. per afzonderlijk persoon
5 fr. per persoon in groep

Zichtkaarten verkrijgbaar.

Bijzondere bezoeken: aanvragen bij

- Conservator, de heer Roger Bekaert,
Sint-Crispijnstraat 37 - Tel. 051/334.99
- of bij Secretaris, de heer André Demeurisse,
Stadhuis, Korenmarkt 9 - Tel. 051/322.04 - 322.05

VRAAG EN ANTWOORD

Kontaktrubriek tussen lezers en de kring.

Niet alleen de kring kan vragen stellen, ook de lezers kunnen dat.

Alle vragen en antwoorden worden graag verwacht op de redactie van "Ten Mandere" - Antoon Vandromme, Blauwhuisstraat, 54, 8700 IZEGEM.

DE REDAKTIE VRAAGT :

1. Foto van de "Zwarte kapel" vroeger aan de veertienhuizen in de Kouterweg.
Ook nota's zijn welkom. De foto's van de verdwenen kapel schijnen zeer schaar genomen te zijn geweest.
2. Nota's over "Stormeskruis"
3. Zichten over de "Nieuwe wereld" rond de jaren 1930-35. Misschien kunnen personen die rond die tijd bouwden daarvan in "de oude doos" wel een of ander vinden.
4. Zichten en nota's over de openbare pompen in stad.
5. Wie bezit foto's over de oude burgemeesters ?
6. Documentaire over 't bezoek van Prins Albert in 1901
7. Oude frontblaadjes ?
8. Documentaire betreffende juffr. Eugenie Angellis, die de H. Hartkerk liet bouwen.
9. Nota's over de feesten in 1898 ter gelegenheid van "Brigandszondag."
10. Documentatie over de eeuwelingen.

DE LEZER ANTWOORDT :

Op vraag 5.

Thans zijn we reeds in 't bezit van verschillende foto's van vroegere burgervaders : Ivo Devos - Valere Vanden Bogaerde - Eugene Carpentier - Henri Parret - François Bral.

Op vraag 6.

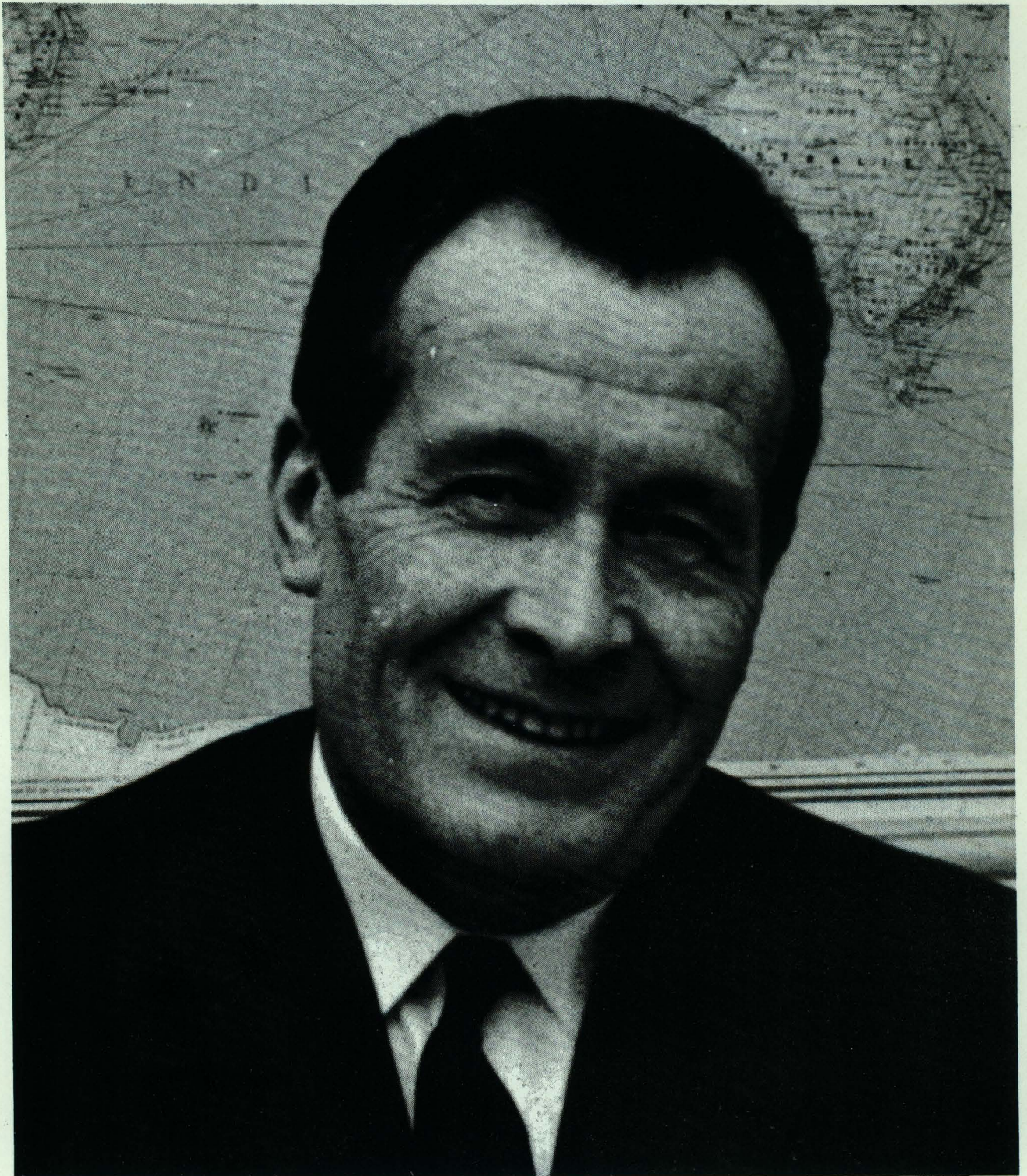
Er werd ons reeds een programma overhandigd van de verschillende feestelijkheden die op deze dag plaats grepen. Graag kregen we nog enkele foto's van deze bijzondere gebeurtenis.

Op vraag 8.

Een foto van Juffrouw Eugenie Angellis werd ons reeds overgemaakt. Ook beschikken we reeds van veel vroeger over een krantenknipsel met 't relaas van de uitspraak van de rechtbank betreffende de moord op deze juffrouw en een foto van haar moordenaar. Ook hier zouden enkel aanvullende nota's zeer welkom zijn.

HET PLAN VAN IZEGEM, VAN HET JAAR 1640
GEMAAKT DOOR ANTONIUS SANDERUS, KAN
BEKOMEN WORDEN OP HET STADHUIS BU-
REEL 12, BIJ DE HEER DEMEURISSE ANDRE
TEGEN DE PRIJS VAN 50 FR.

WELKOM, HEER BURGEMEESTER

BURGEMEESTER GUSTAAF NYFFELS

Op 5 januari 1971 werd de heer Gustaaf Nyffels officieel benoemd tot burgemeester van Izegem. Twee dagen later legde hij in handen van de gouverneur de eed af.

De nieuwe burgemeester werd geboren te Lendeledede op 17 juli 1915. Hij kende er geen gemakkelijke jeugd, want al heel vroeg verloor hij zijn ouders en een deel van zijn kinderjaren bracht hij door in een wezentehuis.

Te Lendeledede was hij zeer actief in de rangen van de B.S.P. en gedurende 15 jaar vertegenwoordigde hij er deze organisatie in de gemeenteraad. Toen op hem beroep werd gedaan voor de leiding van de partij op het arrondissementeel vlak, kwam hij zich te Izegem vestigen. In 1964 werd hij verkozen tot volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Roeselare-Tielt en ditzelfde jaar werd hij ook lid van de Izegemse gemeenteraad. Als woordvoerder van de oppositie bepleitte hij er herhaaldelijk het voeren van een gemeentelijke bouwpolitiek, die de speculatie op de beschikbare bouwgronden zou tegengaan en meteen de werkende klasse in de mogelijkheid zou stellen bouwgronden tegen redelijke prijzen aan te kopen.

Na de verkiezingen van oktober 1970, waarbij de lijst van burgemeester Bourgeois 9 zetels behaalde tegenover het A.C.W. en de B.S.P. ieder 6, werd tussen beide laatste groeperingen een bestuursakkoord gesloten. De heer Nyffels werd voorgesteld als burgemeester, bijgestaan door 2 schepenen uit zijn eigen partij en 4 schepenen uit de rangen van het A.C.W.

Izegem moge verder groeien en bloeien onder de leiding van burgemeester Nyffels en het nieuwe stadsbestuur.

←
DE HEER GUSTAAF NYFFELS
— Volksvertegenwoordiger —

onze nieuwe burgervader die de toekomst zonnig tegemoet ziet. Hij hoopt Izegem uit te bouwen tot een stad waar het goed is om te wonen voor iedereen.

SNIPPERS (NR 4)

38. Een zware epidemie van **Influenza** of griep woedde te Izegem tijdens de maand januari 1892. De mensen gaven aan deze ziekte de naam van "**Slunse**". Tussen 1 januari en 17 januari waren er reeds 97 personen met de laatste gerechten voorzien. Einde januari telde men 98 sterfgevallen en 146 personen waren onder de gerechten. De ziekte luwde half februari
39. De welbekende Vlaamse humorist en grappenmaker Pastoor Van Haecke van Brugge kwam op derde Paasdag, 30 maart 1880, in de Katholieke Kring te Izegem een voordracht houden over het onderwerp : "De wereld wil geholpen worden."
40. Tijdens de Kermisweek van het jaar 1883 werd in het Oud Stadhuis een tentoonstelling van schoenen ingericht. De opening had plaats op zondag, 2 september. De jury was samengesteld uit de heren : Paul Decoene, August Crohon, Henri Uyttenhove en Arthur Delberghe. Prijzen in geld en eremetalen werden aan de winnende schoenmakersknechten uitgereikt.
41. Op maandag 12 mei 1890 vierden Vital Egels en Barbara Seynaeve hun gouden huwelijksjubilé. Vital was geboren in 1796 en Barbara in 1803. Ze trouwden op 6 mei 1840 en woonden in de Roeselarestraat. Het waren twee specimens van kleinkunst : Vital die sedert 35 jaar blind was, was maar 1.40 meter hoog en Barbraatje, zijn vrouw, slechts 1 meter !
42. E.H. Leonard Nollet, die te Izegem onderpastoor was van april 1841 tot juni 1852, schreef tijdens zijn verblijf alhier een boekje : "**Therese Overall**". Het verscheen bij David Van Hee te Roeselare in het jaar 1855 en telde 107 bladzijden. Wie weet waar er nog een exemplaar van dit boekje te vinden is ?
43. In het dagboek van E.H. du Fort, pastoor te Ingelmunster, leest men : "Den 13 mei 1751 heeft men op het grondgebied Ingelmunster den eerste steen van de steenweg van Kortrijk naar Brugge geleid. De eerste diligence reed over de steenweg den 7 juli 1751. De baron van Ingelmunster de Plotho verzaakte aan zijn bruggegeld op de Mandel." Kan Tanghe schrijft : "Binnen het jaar 1811, in de maend Julius, heeft men de kassy beginnen te leggen naer Iseghem van Ingelmunsterskapel, dat is, van de plaets waer heden de statie des ijzerenwegs 't Ingelmunster zich bevindt. De naem van Ingelmunsterkapel komt voort van eene kapel, die mevrouw van het kasteel te Ingelmunster binnen de XV eeuw stichtte. In die kapel, genoemd **Tendoorn**, wierd er Mis gelezen volgens de devotie van die het verzochten en daerenboven, krachtens fondantie, alle zaterdagen ten gerieve der voorbijaenden, die zich naer de markt van Iseghem begaven. Half vernietigt in 1794 door de Franschen, wierd zij welhaast geheel afgebroken."
44. Onder het bestuur van burgemeester Demonie in 1839 werd de weg van Izegem naar Roeselare gekasseid. De stad kwam tussen voor 10.000 fr. Bij koninklijk besluit van 22 september 1861 werd een toelage van 6000 fr. verleend aan het stadsbestuur om de onkosten van het kasseiwerk te dekken voor de baan naar Sint-Eloois Winkel. In 1872 kasseide men de weg Izegem-Ardoois.

45. De eerste fietsen dateren van de jaren 1880. Het eerste type van rijwiel bestond uit een zeer groot voorwiel en een klein achterwiel, beide beslagen met leder of met volle gummi-banden. De fietser was gezeten boven het groot voorwiel. Zulk rijwiel noemde men "vélocipède". Dat woord voor de gewone mens was te moeilijk om correct uit te spreken en ze noemden het een "velossepeerd". Later kortweg : een velo.
46. De eerste Izegemnaar die in 1886 per velo reed, was dhr. Alfred Decoene, zoon van de bekende schoenfabrikant dhr. Pol Decoene, die toen het hoekhuis van de Korenmarkt en de Nieuwstraat bewoonde, rechtover het "Oud Stadhuis". Bij deze sensationele gebeurtenis stond geheel Izegem op straat om de nog jeugdige wielrijder te zien voorbij rijden.
47. In 1888 kwam Cyriel Adam ook met een dergelijk "velossepeerd" voor de dag. Hij bewaarde het geheel zijn levenlang en toen zulk een tuig een zeldzaamheid geworden was, figureerde hij gaarne met zijn curieus rijwiel in allerhande stoeten, onder meer op zondag 11 augustus 1912 in de huldestoet ter ere van "Fraayken". Odiel De Fraye die toen te Oekene woonde, had immers einde Juli 1912 als kampioenrenner in tweestrijd met Lapize de Ronde van Frankrijk gewonnen. Omstreeks 1890 zag men de fietsen met twee gelijke wielen opkomen en reeds in 1895 werd in het "Boomforest" te Izegem een eerste koers voor wielrenners uitgeschreven.
48. In de maand september bij het begin van de oorlog 1914 zag men voor het eerst priesters in toog per fiets door de Roeselarestraat voorbij rijden. Het waren Belgische legeraalmoezeniers.
49. De eerste pater Capucijn die men per fiets door de Roeselarestraat te vierkluuwe zag voorbij koersen was Pater Archange. Hij riep luide : Brand ! Brand ! En inderdaad een begin van brand bedreigde het klooster en hij kwam de hulp van de pompiers inroepen.
50. Vóór het jaar 1914 dulde de openbare opinie nog moeilijk dat een vrouwspersoon per fiets reed. Het werd als onwelvoeglijk aanzien. Aldus was het zeldzaam een vrouw per fiets te zien. Doch na de oorlog 1914-18 was de geestesgesteldheid totaal veranderd en niemand vond daar nog bezwaren tegen. De eerste juffrouwen die per fiets reden waren de juffrouwen Vande Walle, die tijdens de oorlog 14-18 in Engeland hadden gewoond en hun damesfietsen uit het sportieve Engeland als een vanzelfsprekend feit hadden meegebracht.

(1) Uit "De Mandelbode" van 28.11.1953 en van 15.1.1955.